

Міністерство освіти і науки України
Національний технічний університет
«Дніпровська політехніка»

Інститут електроенергетики
Факультет інформаційних технологій
Кафедра безпеки інформації та телекомунікацій

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА
кваліфікаційної роботи ступеня магістра

студента *Литвицького Антона Володимировича*

академічної групи *125м-22-2*

спеціальності *125 Кібербезпека*

спеціалізації¹

за освітньо-професійною програмою *Кібербезпека*

на тему *Засоби підвищення рівня захищеності інформації при використанні
технології «Bring Your Own Device»*

Керівники	Прізвище, ініціали	Оцінка за шкалою		Підпис
		рейтинговою	інституційною	
кваліфікаційної роботи	к.ф.-м.н., проф. Гусєв О.Ю.			
розділів:				
спеціальний	ас. Олішевський І.Г.			
економічний	к.е.н., доц. Пілова Д.П.			
Рецензент				
Нормоконтролер	ст. викл. Мєшков В.І.			

Дніпро
2023

ЗАТВЕРДЖЕНО:

завідувач кафедри
безпеки інформації та телекомунікацій
_____ д.т.н., проф. Корнієнко В.І.

« _____ » _____ 20 ____ року

**ЗАВДАННЯ
на кваліфікаційну роботу
ступеня магістра**

студенту Литвицькому Антону Володимировичу академічної групи 125М-22-2
(прізвище ім'я по-батькові) (шифр)

спеціальності 125 Кібербезпека

за освітньо-професійною програмою Кібербезпека

на тему Засоби підвищення рівня захищеності інформації при використанні
технології «Bring Your Own Device»

затверджену наказом ректора НТУ «Дніпровська політехніка» від _____ № _____

Розділ	Зміст	Термін виконання
Розділ 1	Стан питання. Постановка задачі	02.11.2023
Розділ 2	Спеціальна частина	16.11.2023
Розділ 3	Економічна частина	30.11.2023

Завдання видано _____

(підпис керівника)

Гусев О.Ю.

(прізвище, ініціали)

Дата видачі: _____

Дата подання до екзаменаційної комісії: _____

Прийнято до виконання _____

(підпис студента)

Литвицький А.В.

(прізвище, ініціали)

РЕФЕРАТ

Пояснювальна записка складається зі 83 сторінок, 1 рис., 6 табл., 4 додатки, 16 джерел.

Метою кваліфікаційної роботи є підвищення рівня захищеності інформації в інформаційно-комунікаційній системі із використанням технології «Bring Your Own Device».

Об'єкт досліджень: інформаційно-комунікаційні системи ІТ-компаній, які використовують технологію «Bring Your Own Device».

Предмет досліджень: методи забезпечення захисту інформації з обмеженим доступом.

В першому розділі кваліфікаційної роботи ступеня магістра було розглянуто: актуальність концепції BYOD, сучасні підходи реалізації технології BYOD на підприємстві, функціональні можливості цих рішень.

В спеціальній частині кваліфікаційної роботи розглянуто рівень захищеності інформації відповідно функціональному профілю захищеності, який досягається з використанням MDM-рішень, та виявлені нереалізовані послуги. Запропоновано комплексне рішення впровадження BYOD.

В економічному розділі були розраховані капітальні витрати на придбання та налаштування ПЗ, обґрунтовано доцільність витрат.

Наукова новизна полягає в оцінці критеріїв захищеності, які реалізуються з допомогою технології «Bring Your Own Device».

ІНФОРМАЦІЯ З ОБМЕЖЕНИМ ДОСТУПОМ, ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНА СИСТЕМА, КОНЦЕПЦІЯ BYOD, РІВЕНЬ ЗАХИЩЕНОСТІ ІНФОРМАЦІЇ, MDM-РІШЕННЯ.

THE ABSTRACT

Explanatory notes consist of 83 pages, 1 picture, 6 tables, 4 appendices, 16 sources.

The purpose of the qualification work is to increase the level of information security in the information-communication system when using the «Bring Your Own Device» technology.

Object of the research: information and communication system of the IT-companies using the technology «Bring Your Own Device».

Subject of the research: methods of protection of the information with restricted access.

The first chapter of qualification work for Master's degree considers: BYOD concept relevance, current approaches of the BYOD implementation technologies to the enterprise, the functionality of these solutions.

The special part of qualification work examines considers the level of information security according to the functional profile of security, which is achieved using the MDM-solutions. The unreleased services were discovered. The complex solution due to the BYOD implementation was proposed.

The economic section calculates the capital costs for purchase and configuring software; the expediency of expenses was substantiated.

The scientific novelty lies in the evaluation of the criteria for protection that has been implemented using the BYOD technology.

INFORMATION WITH RESTRICTED ACCESS, INFORMATION AND COMMUNICATION SYSTEMS, THE BYOD TECHNOLOGY, INFORMATION PROTECTION LEVEL, MDM-SOLUTIONS.

СПИСОК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ

АС	–	автоматизована система;
ДСК	–	для службового користування;
ІБ	–	інформаційна безпека;
ІзОД	–	інформація з обмеженим доступом;
ІТ	–	інформаційні технології;
ІКС	–	інформаційно-комунікаційна система;
КЗЗ	–	комплекс засобів захисту;
ЗІ	–	захист інформації;
КСЗІ	–	комплексна система захисту інформації;
НСД	–	несанкціонований доступ;
НД ТЗІ	–	нормативний документ технічного захисту інформації;
ОС	–	обчислювальна система;
ПБ	–	політика безпеки;
ПЗ	–	програмне забезпечення;
AD	–	Active Directory – активний каталог;
BYOD	–	Bring Your Own Device – принеси свій власний пристрій;
ІоЕ	–	Internet of Everything – всеохоплюючий Інтернет;
MDM	–	Mobile Device Management – управління мобільними пристроями;
vDLP	–	Virtual Data Leak Prevention – віртуальна система запобігання витоку інформації;
VPN	–	Virtual Private Network – віртуальна приватна мережа.

ЗМІСТ

ВСТУП	8
РОЗДІЛ 1. СТАН ПИТАННЯ. ПОСТАНОВКА ЗАДАЧІ	11
1.1 Стан питання	11
1.2 Функціональність MDM-систем.....	16
1.3 Критерії вибору мобільної платформи	19
1.4 Висновок	24
РОЗДІЛ 2. СПЕЦІАЛЬНА ЧАСТИНА.....	26
2.1 Впровадження технології BYOD.....	26
2.2 Проблеми впровадження BYOD	27
2.3 Комплексна стратегія вирішення проблеми безпеки при використанні BYOD	33
2.4 Побудова профілю захищеності.....	37
2.5 Рішення для реалізації невиконаних умов профілю	50
2.6 Кроки на шляху впровадження BYOD	52
2.7 Політики впровадження BYOD.....	54
2.8 Висновок	63
РОЗДІЛ 3. ЕКОНОМІЧНА ЧАСТИНА	65
3.1 Опис об'єкта дослідження	65
3.2 Розрахунок капітальних (фіксованих) витрат	66
3.3 Розрахунок поточних (експлуатаційних) витрат	68
3.4 Оцінка можливого збитку	70
3.5 Загальний ефект від впровадження моделі	72
3.6 Визначення та аналіз показників економічної ефективності моделі.....	73
3.7 Висновок	74
ВИСНОВКИ.....	75
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	77
ДОДАТОК А. Відомість матеріалів кваліфікаційної роботи	79
ДОДАТОК Б. Перелік документів на оптичному носії.....	80

ДОДАТОК В. Відгук керівника економічного розділу	81
ДОДАТОК Г. Відгук керівника кваліфікаційної роботи	82

ВСТУП

Широке поширення підключених пристроїв впливає на роботу підприємства. Особливо не кількість підключених пристроїв, а з'єднання між ними. Під «з'єднанням» розуміємо взаємодію людей, процесів, даних і фізичних об'єктів, яке формує Всеохоплюючий Інтернет (Internet of Everything, IoE). Для реалізації переваг IoE потрібно сформувати відповідне ділове середовище, що покращує розвиток інновацій і підвищує продуктивність праці. Виходячи з цього, багато компаній дозволяють співробітникам працювати будь-яким зручним для них способом, в тому числі за допомогою особистих мобільних пристроїв.

Принцип BYOD (Bring Your Own Device), що припускає застосування в роботі особистих мобільних пристроїв, надає співробітникам можливість користуватися за допомогою свого пристрою будь-якими додатками і хмарними послугами. BYOD забезпечує оптимальне співвідношення між роботою та особистим життям, поширенням інновацій і зростанням продуктивності праці. Та існує ряд фахівців, які висловлюють побоювання з приводу того, що BYOD створює нові проблеми у сфері інформаційної безпеки і ускладнює управління різнорідними особистими пристроями, і що ці негативні фактори можуть переважити його потенційні переваги.

Для перевірки ґрунтовності таких тверджень звернемося до даних, які отримав консалтинговий підрозділ Cisco IBSG після проведення дослідження, яке показало, що впровадження BYOD приносить компаніям користь, а саме підвищення кількості робочих годин працівників, зменшення витрат на організацію робочих місць робітника, отже, фінансову вигоду. Все залежить від практичної реалізації принципу BYOD.

Для успішної реалізації BYOD потрібно організувати безпечний доступ, прості методи автентифікації і чіткі правила використання мобільних пристроїв і послуг. Більш широкий стратегічний підхід до BYOD надає компаніям ще більше переваг, дозволяючи скорочувати операційні витрати,

нарощувати продуктивність праці і економити критично важливий ресурс – час.

Детальний аналіз фінансових аспектів впровадження BYOD, проведений в Бразилії, Китаї, Німеччині, Індії, Великобританії і США, показав, що у всіх цих країнах компанії отримують істотні фінансові переваги від BYOD.

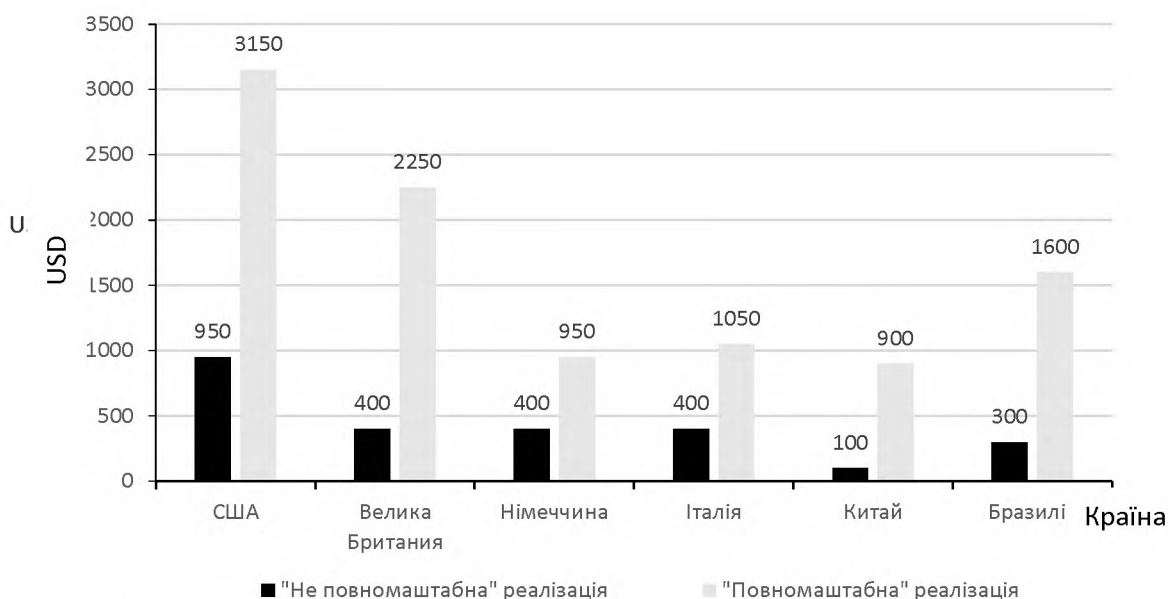

Рисунок ВС.1 – Вигода підприємства від впровадження BYOD

Дослідивши дані з теми популярності BYOD можна оцінити не тільки ефективність і зрілість існуючих методів впровадження BYOD, а й спробувати з'ясувати, наскільки корисніше може стати повномасштабне використання даного принципу. Виходячи з рейтингів популярності виявилось, що до повномасштабного впровадження цієї концепції підійшло зовсім небагато компаній. На сьогоднішній день організації використовують лише п'яту частину (21%) можливостей повномасштабного BYOD.

Для отримання всіх переваг BYOD, компанія повинна накопичити критичну масу функцій BYOD і впровадити ефективні правила використання мобільних послуг, що враховують, в першу чергу, інтереси і можливості співробітників.

Найбільша проблема – проблема безпеки і керованості. Для мобільних платформ, наприклад, iOS, Android або будь-якої іншої, існує безліч вірусів,

які можуть бути шкідливими як для конкретного пристрою, так і для корпоративної мережі в цілому. Мережа може стати більш вразливою для злому. Нерідко великі компанії навіть не замислюються про те, що їхні співробітники, використовуючи в роботі власні пристрої, фактично створюють проблему безпеки, якщо при цьому компанія не вводить відповідних BYOD-рішень.

РОЗДІЛ 1. СТАН ПИТАННЯ. ПОСТАНОВКА ЗАДАЧІ

1.1 Стан питання

Корпоративні користувачі все частіше використовують мобільні пристрої для роботи, однак компанії, які зважилися на застосування мобільних пристроїв в бізнес-цілях, повинні мати можливість керувати пристроями своїх співробітників. При роботі з мобільними пристроями в корпоративній мережі співробітники можуть навмисно чи мимоволі опублікувати конфіденційні відомості або використовувати ці пристрої неефективно.

Ідея мобільної віртуалізації (надання набору обчислювальних ресурсів або їх логічного об'єднання, абстрагованих від апаратної реалізації, що забезпечує при цьому логічну ізоляцію обчислювальних процесів, виконуваних на одному фізичному ресурсі) полягає в тому, щоб запуснути два профілю на одному смартфоні або планшеті, що дає можливість розділити його простір на приватний і корпоративний. Перший тип мобільної віртуалізації працює на рівні «заліза» пристрою і вимагає співучасті мобільної компанії, а другий, впровадження захищеного додатка, що запускається на будь-якому пристрої. Перший варіант віртуалізації – на рівні виробника – дозволяє досягти більш високого рівня безпеки. Він має доступ до Bluetooth та інших мережевих підключень, чутливий до змін ПЗ на нову версію і набагато більш органічний з точки зору інтеграції з пристроєм. Використання цього способу означає, що виникає необхідність налагодження співпраці з виробником пристрою, а це значно збільшує цикли розробки – внаслідок великої кількості погоджень, довгих циклів продажів. Другий варіант віртуалізації передбачає оперативне розгортання на безлічі платформ і не вимагає узгоджень з виробником пристрою або оператором. Даний підхід поступається першому з точки зору безпеки і працює повільніше, потребує підвищених вимог до продуктивності пристрою.

Обидва підходи до мобільної віртуалізації мають таку спільну рису, що пристрій користувача поділяється на дві сутності – персональну та

корпоративну. Віртуалізована (тобто корпоративна) частина зашифрована, що запобігає взаємодії зовнішніх додатків і сервісів з конфіденційними даними і корпоративним програмним забезпеченням. Персональна частина при цьому повністю відокремлена від корпоративної, і користувач може взаємодіяти з нею як зазвичай: фотографувати, завантажувати додатки, працювати з особистою поштою – без вводу будь-яких додаткових паролів. При викраденні пристрою, втраті або, наприклад, при неправильному вводі пароля до захищеної частини, IT-департамент має можливість стерти корпоративні дані вручну або автоматично.

Найпоширеніші підходи до реалізації технології: за допомогою віртуальних приватних мереж (Virtual Private Network, VPN), запропоноване розробниками засобів управління мобільними пристроями рішення класу Mobile Device Management (MDM) для забезпечення безпечної роботи з ними.

Найпростішим засобом захисту корпоративних даних при використанні мобільних пристроїв є системи захищеного віддаленого підключення через приватні віртуальні мережі (VPN), що дозволяють відмовитися від зберігання корпоративних даних на віддалених пристроях і отримувати доступ до інформації через захищене з'єднання і термінальну сесію. Ці рішення зручні також тим, що багато компаній вже встановили у себе шлюзи доступу до корпоративних мереж, через які можна працювати з інформацією із мобільних комп'ютерів на платформі традиційних операційних систем. Для підключення планшетних комп'ютерів і смартфонів достатньо встановити відповідні клієнтські частини для операційних систем iOS, Android, Windows Phone та ін.

Окремою проблемою є легальність установки клієнта VPN на ОС iOS – у деяких випадках для цього доводиться обходити засоби захисту операційної системи. Користувач не може отримати контроль над цією ОС і встановити на неї програмне забезпечення крім того, що є в Apple Store. Водночас далеко не всі компанії можуть пройти процедуру включення їх клієнта в репозиторій додатків Apple, тому, щоб встановити агент на ОС iOS, потрібно обійти захист пристрою, що автоматично позбавляє власника пристрою гарантій з боку

виробника. Міжнародні розробники засобів захисту на базі VPN, такі як Check Point або Stonesoft, домовляються з компанію Apple про поширення їх ПЗ через стандартний механізм встановлення додатків, але вони не реалізують потрібні деяким користувачам алгоритми шифрування і не мають сертифікатів. Тому зараз на ринку поки немає VPN-клієнта, який би повністю влаштував всіх користувачів. Можливим варіантом вирішення даної проблеми є використання технології SSL-VPN, що дозволяє виконувати шифрування за допомогою стандартного протоколу HTTPS без встановлення спеціального клієнта. Всі перевірки в цьому випадку виконуються спеціальним сценарієм JavaScript, який може перевірити пристрій на наявність шкідливих програм і наприкінці сеансу видаляти з пам'яті пристрою інформацію, що містить конфіденційні дані. Теоретично клієнти цих виробників повинні працювати на мобільних пристроях, проте ефективність їх реалізацій досі не перевірена.

Для вирішення завдання централізованого управління корпоративними мобільними пристроями розробники платформ управління ІТ та засобів захисту запропонували окремий клас програмних продуктів – системи управління мобільними пристроями (Mobile Device Management, MDM). Ці продукти призначені для виконання автоматизованої установки на нове обладнання всього необхідного програмного забезпечення, налаштування, підтримки безпеки і захисту від витоків даних, моніторингу використання пристроїв і створення необхідного набору звітів, а також видалення всіх корпоративних даних з мобільних пристроїв у разі необхідності. Аналітики Gartner нарахували близько 60 компаній, що випускають продукти класу MDM, і в травні 2022 року був представлений список який включає 20 компаній, вирішення яких найбільш повно реалізують функціонал управління життєвим циклом мобільного пристрою.

Постачальників рішень MDM (таблиця 1.1) можна розділити на три групи: розробники засобів захисту, такі як Symantec, McAfee, Sophos, Trend Micro; виробники рішень для управління ІТ-системами, наприклад LANDesk,

SAP, IBM, Amtel, Good Technology; компанії, для яких рішення MDM є основним бізнесом, до них відносяться MobileIron, AirWatch, Fiberlink і Zenprise. Крім того, сьогодні виробники засобів захисту нерідко купують спеціалізовані компанії з метою інтеграції їх технологій в свої продукти. Так, компанія McAfee придбала технологію управління мобільними пристроями разом з компанією Trust Digital, а Symantec базує свій продукт Mobile Management на розробках Odyssey Software. Виробники систем обробки подій і управління ІТ теж намагаються розширити свої системи засобами підтримки мобільних платформ. Функціональні можливості таких рішень, як IBM Worklight, SAP Sybase Afari а або LANdesk Management Suite, досить функціональні, оскільки ці компанії мають великий досвід розробки систем управління. Однак сьогодні на ринку MDM поки лідирують спеціалізовані компанії, які мають чітку стратегію розвитку та можливості для її реалізації, та мало хто з них представлений в Україні.

Всі представлені сьогодні на ринку продукти MDM можна розділити на два типи. У першому варіанті, «не повномасштабна реалізація», для підключення нового пристрою до системи MDM потрібно встановити на нього додаток, що підтримує зв'язок з корпоративним сервером управління і контролює всі дії користувачів. При цьому ПЗ надає опис корпоративної політики безпеки і засоби моніторингу її дотримання, користувач працює із звичними йому додатками, а програма виконує тільки частину функцій MDM, які в основному пов'язані з дотриманням політики безпеки. У той же час управління життєвим циклом додатків і даних такі додатки не виконують. До цього варіанту відносяться продукти компаній AirWatch, BoxTone Fiberlink, MobileIron і Zenprise.

Таблиця 1.1 – Виробники MDM-рішень

Компанія-виробник	Платформи, що підтримуються	Типи компанії
MobileIron	Android, BlackBerry, iOS, Mac OS X, WebOS, Windows Phone	Спеціалізована
AirWatch	Android, BlackBerry, iOS, Mac OS X, Windows Phone/Mobile	Спеціалізована
Fiberlink	Android, BlackBerry, iOS, Mac OS X, Windows 10/Phone/Mobile	Спеціалізована
Zenprise	Android, BlackBerry, iOS, Windows Mobile	Спеціалізована
Good Technology	Android, BlackBerry, iOS, Windows Phone	ІТ-управління
BoxTone	Android, BlackBerry, iOS	Спеціалізована
IBM	Android, iOS, Mac OS X, Windows 10/ Mobile/Phone, Linux, UNIX	ІТ-управління
SAP	Android, iOS, Windows 10/Mobile, Palm	ІТ-управління
Symantec	Android, iOS, Windows Phone/Mobile	Безпека
McAfee	Android, iOS, BlackBerry, Windows Phone/Mobile	Безпека
Sophos	Android, iOS, BlackBerry, Windows Phone	Безпека
Trend Micro	Android, iOS, BlackBerry, Windows Mobile	Безпека

Другий варіант, «повномасштабна реалізація», передбачає встановлення на пристрій спеціального набору програмного забезпечення, за допомогою якого можна підключатися до корпоративних сервісів. У цьому випадку на мобільному пристрої фактично створюється захищене середовище, через яке користувач отримує доступ до корпоративних даних. При цьому йому доводиться освоювати новий набір додатків, який входить до складу самого рішення. На пристрої створюються два робочі середовища: персональне, доступ до якого має користувач, і корпоративне, контрольоване ІТ-адміністраторами компанії. Рішення цього класу пропонують компанії Good Technology, Excitor і SAP.

Архітектура рішень MDM передбачає три рівні: мобільний клієнт, сервер управління та хмарний сервіс від виробника. Є рішення, максимально сконцентровані на клієнті, продукти з багатим серверним функціоналом, а також рішення на базі хмарних сервісів, наприклад продукт «MaaS360» (Мобільність як сервіс, Mobility as a Service) компанії Fiberlink. Обираючи архітектуру того чи іншого рішення, покупець повинен оцінити, що йому зручніше самостійно обслуговувати сервіс управління мобільними пристроями співробітників або передати цю роботу сторонньої компанії-оператору.

Мінімальні функції вирішення MDM – встановлення на пристрій та налаштування програм, контролюючих відвідування сайтів, відправку SMS і виконання дзвінків на вказані номери. Крім того, важливою частиною рішення є видалення корпоративних даних з мобільного пристрою. У разі «не повномасштабної реалізації» додатку видалення може виконуватися при отриманні спеціального SMS, а «повномасштабної реалізації» самостійно видалає з пристрою свій захищений контейнер.

1.2 Функціональність MDM-систем

1 Локальний репозиторій додатків. Контроль за встановленням додатків шляхом їх завантаження та встановлення тільки з корпоративного сховища, що містить лише перевірені програми. Управління репозиторієм програм забезпечується серверною частиною MDM-рішення. Слід зазначити, що виробники мобільних пристроїв, наприклад Apple, дозволяють своїм корпоративним клієнтам створювати подібні репозиторії.

2 Контроль доступу, SMS і телефонних дзвінків. Такий контроль може знадобитися компанії для захисту своїх мобільних співробітників від шкідливих програм, які змушують пристрій відсилати платні SMS або здійснювати дзвінки, хоча цей функціонал компанія може використовувати і для контролю за діями співробітників. Наприклад, передбачена можливість

читання SMS текстів, що відправляються співробітником, а також фіксації телефонних номерів і тривалість розмов.

3 Видалення даних. У разі втрати корпоративного пристрою спрацьовує команда знищення всіх даних і повернення пристрою до заводських налаштувань. Команда ініціюється за допомогою спеціально сформованого SMS, а сам компонент захисту спрацює автоматично при підключенні пристрою до мережі Інтернет. У разі «повномасштабної реалізації» рішення MDM видалення даних виконується разом із захищеним контейнером.

4 Визначення місцезнаходження. Сучасні мобільні пристрої мають засоби геолокації, що можна використовувати в корпоративних додатках, визначаючи, наприклад, маршрути переміщення співробітників для оптимізації часу доставки вантажів, оперативного реагування на виклики клієнтів.

Список типових функцій MDM-рішень може бути розширений кожним виробником, наприклад, компанія MobileIron пропонує платформу Virtual Smartphone Platform – аналог віртуальних робочих столів, але не для мобільних пристроїв. Крім того, далеко не всі виробники рішень MDM реалізують на мобільних пристроях шифрування, якщо воно не передбачене базовою платформою, проте, з точки зору захисту корпоративної інформації, це є важливим функціоналом MDM, тому навіть саму аббревіатуру MDM розшифровують іноді як «управління мобільними даними» (Mobile Data Management). Недоліком також є відсутність, наприклад, функції із супроводження додатків на мобільному пристрої та їх захисту від шкідливих кодів.

Слід зазначити, що в рішеннях західних постачальників продуктів MDM не вітається перехоплення SMS, фіксація телефонних номерів або збір відомостей про становище телефону без згоди його власника, тому акцент робиться на тому, що при видаленні засобів MDM власник пристрою в обмін на повернення повного контролю над телефоном

позбавляється корпоративного захисту та доступу до ресурсів підприємства. Така ситуація пов'язана з концепцією «принеси свій пристрій» (Bring Your Own Device, BYOD), що припускає, що співробітник добровільно встановлює на свій мобільний пристрій MDM-клієнт для отримання доступу в корпоративну мережу. При цьому він також добровільно може дати програмне забезпечення видалити і повністю повернути собі контроль над своїм пристроєм.

Бездротові мережі стали невід'ємною частиною життя сучасної людини, у якій тепер з'явилася можливість користуватися публічними і корпоративними сервісами в будь-якому місці, однак мобільність, як і будь-яке нововведення, крім переваг таїть у собі і небезпеки. Зникнення пристрою, помилки при завданні параметрів, використання публічних мереж при роботі з конфіденційною інформацією – все це може призвести до витоку цінних даних. Без надійних платформ управління мобільними пристроями сучасному підприємству не обійтися.

З кожним роком все більше організацій надають своїм співробітникам доступ до корпоративних ресурсів, що дозволяє їм виконувати свою роботу як в офісі, так і віддалено, використовуючи планшети і смартфони. У теперішній час телефони, що застосовуються для роботи, управляються операційними системами Apple і Android, причому в Apple Store налічується близько 500 тис. додатків, а в Android Market – близько 200 тис. Наявність великої кількості додатків є великою перевагою, проте не слід забувати і про можливі небезпеки, такі як крадіжка або втрата смартфона, робота у відкритих мережах і таять в собі потенційні загрози політиці корпоративної інформаційної безпеки.

Для підтримки мобільних пристроїв адміністраторам організацій необхідно мати надійну платформу, що підтримує управління пристроями співробітників і параметрами їх безпеки.

1.3 Критерії вибору мобільної платформи

При виборі мобільної платформи, яка буде використовуватися співробітниками для доступу до корпоративної частини підприємства, слід керуватися низкою критеріїв (підтримка яких забезпечить «повномасштабну» реалізацію технології та забезпечить її подальшу підтримку):

- безпека файлів. Інформація, що знаходиться за межами офісу, повинна зберігатися в зашифрованому вигляді і передаватися по захищеному протоколу. Із зростанням попиту на мобільні пристрої (такі які постійно знаходяться в мережі) зростає і розвитку різного роду ПЗ, що спрямоване на знищення інформації. Адміністратору повинна бути доступна інформація про файли, що знаходяться на пристроях працівників, а також терміни їх зберігання;

- підтримка безпечного обміну інформацією. Співробітникам повинна бути доступна можливість обміну інформацією з зовнішніми особами, наприклад партнерами і клієнтами, а безпека комунікацій не повинна обмежуватися конкретним доменом;

- наявність безпечного середовища для додатків. Ця вимога найбільш актуально у випадках, коли на пристроях співробітників зберігається важлива комерційна інформація. Безпечне середовище (корпоративний профіль) дозволяє утримувати конфіденційні дані в спеціальному сховищі, що відповідає підвищеним вимогам безпеки і керованому адміністратором підприємства, який може перевести їх в режим «тільки для читання» або видалити з пристрою;

- підтримка роботи з великими файлами. Мобільні платформи повинні відповідати цій вимозі, оскільки в даний час часто необхідно передавати відео обсягом у кілька гігабайтів або зображення високої чіткості;

- прозорість управління платформою. Адміністратори мобільних платформ повинні мати можливість призначати різні права доступу та політики безпеки для різних відділів і робочих груп. Контроль роботи за

мобільними співробітниками дозволяє відстежувати зміни вмісту файлів, їх публікацію та інші фактори;

– відповідність рівня безпеки світовим стандартам. Рівень забезпечуваної безпеки мобільної платформи повинен відповідати вимогам місцевих регуляторів.

Таблиця 1.2 – Особливості мобільних ОС

Вид пристрою	ОС	Підтримка додатків	Переваги	Недоліки
Телефони	Apple iPhone	HTML, додатки., відсутня підтримка Flash	Популярність, широкий базовий функціонал, стабільність ОС	Відсутнє шифрування, закрита ОС, жорсткі запити Apple App Store
	RIM BlackBerry	HTML, Flash, Java, додатки BlackBerry	Високий рівень безпеки, велика кількість ПЗ	Велика кількість розмірів екранів
	Android	HTML, Flash, додатки Android	Популярність, велика кількість ПЗ	Обмеження виробника на модифікацію
Планшетний ПК	iPad	HTML, HTML5, додатки	Популярність, широкий базовий функціонал, стабільність ОС	Відсутнє шифрування, закрита ОС, жорсткі запити Apple App Store
	BlackBerry Playbook	HTML, HTML5, Flash, Java	Зв'язок з системами захисту підприємства	Обмежені функціональні можливості
	Android Tablets	HTML, HTML5, Flash, Java, додатки Android	Популярність, велика кількість ПЗ	Обмежені функціональні можливості

При виборі платформи підтримки мобільності для конкретного підприємства треба враховувати наступні рекомендації:

- необхідно сформулювати основні вимоги до системи і цілі її впровадження (в більшості випадків – це підвищення продуктивності праці співробітників);

- обрати підтримувані операційні системи з урахуванням їх переваг та недоліків;

- організувати тісну співпрацю кадрових служб, що відповідають, частіше за підвищення кваліфікації працівників, і підрозділів ІТ-необхідно переконатися в безпеці платформи і врахувати психологічні особливості роботи з мобільними пристроями, щоб бути впевненими в готовності співробітників до використання мобільної платформи.

На теперішній час найпоширеніший рішення в галузі мобільної віртуалізації представлені трьома компаніями, при цьому кожне з них відрізняється власним підходом до реалізації технології.

Рішення компанії Enterproid під назвою «Divide». Користувач відкриває додаток на своєму Android-смартфоні, вводить пароль і отримує доступ до корпоративної частини операційної системи. ІТ-департамент контролює встановлення додатків, встановлює політики безпеки і може при необхідності видалити віртуальну машину з пристрою. Доступ до персональної частини пристрою у компанії відсутній; таким чином, співробітники не будуть заперечувати проти впровадження нової технології захисту. Особливості продукту Enterproid – це використання 256-бітного алгоритму шифрування (AES) вбудованої пам'яті і карт зберігання даних, або віртуальних «контейнеризацій» даних додатків, можливість фонові установки додатків залежно від ролі співробітника і призначення політик безпеки, типу заборони на копіювання даних між корпоративною та персональною частинами пристрою.

Продукт «Horizone Mobile Virtualization» від VMWare – це гібридне рішення для мобільної віртуалізації. Користувач запускає додаток і вводить пароль, отримуючи доступ до корпоративної складової пристрою. Надалі він може перемикатися між встановленими профілями. Особливість віртуальної

машини, полягає в тому що корпоративна і персональна частини повністю розділені: копіювати з однієї в іншу не можна, а тому передати конфіденційні дані у зовнішній світ без дозволу IT-департаменту неможливо.

Компанія Red Bend Software пропонує ПЗ «vLogix Mobile», яке забезпечує мобільну віртуалізацію на компонентному рівні, продукт максимально інтегрований в пристрій. Перемикання між корпоративною та персональною сутністю здійснюється через екран блокування і систему сповіщень, що на практиці виявляється зручніше і безпечніше, ніж просто перейти між додатками.

Переваги BYOD для бізнесу істотно переважають недоліки. Для усунення недоліків можна, використовуючи певні технології, створити рішення, що дозволяють чітко визначати, з якого пристрою користувач заходить в корпоративну мережу. Є спеціальні параметри, що дозволяють зрозуміти, що це за пристрій – наприклад, гаджет Blackberry, ноутбук з Windows, планшет з Android або з iOS. Можна вирахувати, що, наприклад, в ідентифікаторі пристрою в Mac-адресі перша частина – це завжди ідентифікатор виробника пристрою. Браузери, посилаючи запити, інформують систему про те, що це за браузер і на якій операційній системі він працює. Наприклад, Safari для iOS чітко себе ідентифікує. І це – лише частина технологій, що дозволяють обчислювати, за допомогою якого пристрою користувач ввійшов в мережу. Тому з BYOD-технологіями можливо не тільки розподіляти співробітників і гостей за категоріями на рівні «логін/пароль», але і вводити більш складну ієрархію політик доступу до корпоративних ресурсів з урахуванням, ще й типу пристрою, з якого користувач входить в мережу. Наприклад, якщо це співробітник IT-підрозділу, що має максимальний рівень доступу до ресурсів мережі, то йому можна заборонити отримувати ті чи інші дані з використанням власного пристрою, навіть незважаючи на те, що його логін і пароль дозволяють це робити.

Рішення MDM дозволяють визначати статус безпеки пристрою. В момент, коли реєструється спроба підключитися до Wi-Fi, рішення може

перевірити, чи встановлений на пристрої спеціальний агент, що надає інформацію про те, яка на пристрої операційна система, чи встановлений антивірус, або чи оновлена його база сигнатур і т.д. Якщо ж спеціалізований агент не виявляється, його можна запропонувати скачати. Після скачування система знову визначає статус безпеки, і якщо статус недостатній, то пристрій переводиться в карантин. У карантині можна, наприклад, оновити бази даних антивірусам з мережі Інтернет і повторно спробувати увійти в корпоративну мережу. Якщо після оновлення, статус безпеки стане відповідати нормі, то система авторизує користувача в мережі. Все це знижує навантаження на ІТ-службу.

Також можливо визначати місце, звідки користувач заходить в мережу: з офісу компанії або віддалено через VPN, наприклад, увійшовши, в будь-яке кафе, де є публічна мережа Wi-Fi, співробітник може як і раніше отримувати доступ до інформації через VPN. Але при цьому існує небезпека того, що пристрій можуть вкрати. Така проблема вирішувана. Можна ввести політики, які при віддаленому доступі дозволяють увійти в корпоративну мережу, але блокують самі «чутливі» зони (наприклад, записи про фінанси компанії).

Існують також системи Mobile Device Management (MDM), які можна інтегрувати в рішення BYOD. З їх допомогою, крім усього вищесказаного, можна додатково убезпечити мережу, глибше «вникати» в операційну систему і для підвищення безпеки вводити додаткове програмне забезпечення. Наприклад, можна змусити вводити PIN-код, який самі користувачі ставлять рідко, або шифрувати дані на пристрої. Якщо пристрій вкрати і користувач про це повідомив, то при наступному виході пристрою «в ефір» можна дистанційно видалити з нього дані.

Також в рішення можна додавати компоненти, що дозволяють контролювати, що співробітник або гість робить в мережі. Наприклад, можна заборонити доступ до ігрових ресурсів з корпоративної мережі співробітникам, але дозволити це гостям, або дозволити доступ до персональних сторінок соціальних мереж, але при цьому заборонити,

наприклад, викладати фотографії або слухати музику, ввести заборону на доступ до сайтів, які заражені вірусами або поширюють шкідливе ПЗ, або ввести контроль рівня пошуку при використанні будь-яких пошукових машин, що при максимально високому рівні контролю.

Всі згадані функції при вдумливому проєктуванні рішення надають можливість формувати потужну ієрархію політик роздільного доступу до корпоративних ресурсів та контролю за обміном трафіком із зовнішнім світом з урахуванням маси факторів, що впливають на безпеку компанії. При цьому багато з цих можливостей безпосередньо знижують рівень проблем, які доводиться вирішувати ІТ-службі, що, в свою чергу, істотно знижує вартість придбання та підтримки подібного гнучкого інформаційного середовища.

Такі рішення вводять компанії, які зацікавлені у перевагах, забезпечуваних масовим застосуванням персональних мобільних пристроїв і спеціалізованих додатків, і які при цьому розумно і превентивно підходять до питань управління і забезпечення безпеки в такому середовищі. Частіше це навіть не компанії ІТ-сфери. Наприклад, у Сполучених Штатах BYOD застосовується в багатьох індустріальних вертикалях, включаючи освіту, охорону здоров'я і державний сектор (урядом США прийнята ціла програма з впровадження BYOD в держструктурах).

1.4 Висновок

В Україні поки що більш виражений одиничний інтерес до BYOD. Найбільш розвинені компанії вже розробляють для себе такі рішення. Ймовірно, в перспективі ми побачимо перші прес-релізи на цю тему, тим більше, що опитування, проведені деякими дослідницькими компаніями, вже зараз демонструють досить високий рівень розуміння необхідності впровадження BYOD-рішень з боку вищого керівництва компаній.

У нашому регіоні ми поки бачимо стримане ставлення до використання концепції BYOD тому, що не так ще багато додатків є українською мовою. Але це неминуче буде змінюватися, і найближчим часом ситуація, з точки

зору реальної потреби в BYOD-рішеннях, поліпшиться. Компанії які почнуть використовувати BYOD, почнуть пропонувати їх бізнесу в різних вертикалях і будуть багато в чому визначати і рухати цей ринок. Те ж саме відноситься до операторів і провайдерів. При бажанні і певній рішучості вони також зможуть знайти величезний бізнес-потенціал у частині неопрацьованою ніші пропозиції Wi-Fi інфраструктури як сервісу. Тим більше, що це легко ув'язується і з розвантаженням трафіку даних з мобільних мереж в мережі Wi-Fi і супутнім розвантаженням мобільних мереж. Керовані послуги, рішення для операторів зв'язку і провайдерів послуг являють собою окремий широкий напрям, який в нашому регіоні практично не розроблений.

В першому розділі кваліфікаційної роботи було розглянуто сутність технології BYOD, розглянуто та проаналізовано існуючі методи її впровадження BYOD на підприємстві, виділені ті методи які існують на українському ринку, та проведена порівняльна характеристика мобільних операційних систем, що використовуються в Україні. Згідно з метою кваліфікаційної роботи ступеня магістра, в спеціальній частині необхідне вирішення наступних задач:

- аналіз ефективності наведених рішень;
- вибір функціонального профілю захищеності ІзОД від НСД;
- дослідження реалізації послуг сформованого функціонально профілю захищеності обраним рішенням;
- надання рекомендацій щодо реалізації послуг профілю, вимоги яких не виконуються.

РОЗДІЛ 2. СПЕЦІАЛЬНА ЧАСТИНА

2.1 Впровадження технології BYOD

Активне розповсюдження стратегії Bring Your Own Device (BYOD, Використання персональних пристроїв в робочих цілях) істотно прискорює темпи розвитку бізнес-процесів, і це значить, що багато компаній поставлені перед необхідністю шукати баланс між мобільністю співробітників і інформаційною безпекою бізнесу, вирішуючи ряд нових завдань, пов'язаних з ефективністю управління персональними пристроями та забезпеченням безпеки їх застосування.

Виникають завдання з приводу:

- забезпечення безпеки персональних пристроїв, дієвої і ефективної реалізації і підтримки програмних рішень в умовах великої кількості різних технологій, операційних систем та інших факторів, властивих для персональних пристроїв;
- ефективного відстежування цих пристроїв, враховуючи їх часту заміну і доступну ціну;
- відстежування використання співробітниками корпоративних ресурсів і даних;
- впевненості, що особисті дані співробітників захищені так само добре, як важливі корпоративні дані;
- впевненості, що співробітники не використовують персональні пристрої для відправлення/зберігання конфіденційної інформації в загальнодоступних хмарних сховищах;
- впевненості, що звільнені співробітники зберігають персональну інформацію, але не залишають компанію з конфіденційними корпоративними даними, збереженими на персональних пристроях;
- впевненості, що програми забезпечення безпеки для BYOD не суперечать правам на недоторканність особистих даних співробітників, при цьому захищається право компанії на контроль і захист корпоративної

інформації, а також виконуються вимоги введених політик, ПЗ щодо захисту різних видів даних.

Для подолання цих труднощів ринку було запропоновано деякі «BYOD-стратегії», але внаслідок помилкового маркетингу, генерованого конкуруючими виробниками, багато BYOD-стратегій, що подаються ринку як найбільш ефективні, такими не стали.

2.2 Проблеми впровадження BYOD

Найбільш поширені помилкові твердження пов'язані з масовим сприйняттям завдань управління ініціативами BYOD:

- рішення класу Mobile Device Management (MDM) повноцінно забезпечують безпеку корпоративних даних;
- важливі корпоративні дані можуть безпечно зберігатися в пам'яті персональних пристроїв;
- важливі корпоративні дані можуть безпечно створюватися безпосередньо на персональних пристроях;
- додатки, засновані на концепції BYOD, повинні мати доступ до важливих корпоративних даних;
- рішення класу Mobile Device Management (MDM) рівноцінні рішенням класу Data Leak Prevention (DLP).

Рішення, придатні для досягнення ефективності та безпеки застосування стратегії BYOD в організаціях.

Системи класу Mobile Device Management (MDM) дозволяють віддалено (централізовано) управляти мобільними пристроями, будь то пристрої, надані співробітникам компанією або власні пристрої співробітників (як «your own» частину в аббревіатурі BYOD). Управління мобільними пристроями зазвичай включає в себе такі функції, як віддалене оновлення політик безпеки (без підключення до корпоративної мережі), поширення додатків і даних, а також управління конфігурацією для забезпечення всіх пристроїв необхідними ресурсами.

Перераховані вище функції необхідні будь-якій BYOD-програмі, але при цьому не є «панацеєю» безпеки BYOD-пристроїв, не гарантують ні збереження даних на пристроях, ні виконання вимог регуляторів.

MDM-системи встановлюють на КПК, смартфони, планшети та інші пристрої агентське програмне забезпечення, що працює на рівні додатків ("app") і що дозволяє реалізувати віддалене управління з централізованої консолі MDM-системи. Це означає, що системи MDM-принципово обмежені можливостями, наданими API операційної системи виробника персонального пристрою (якщо такий API надається взагалі), і зокрема – на рівні контрольованих комунікацій для контролю або хоча б моніторингу переміщення даних з кінцевого пристрою.

Деякі MDM рішення мають здатність самознищення всього програмного забезпечення і даних з мобільного пристрою у випадку зловмисного неавторизованого видалення з нього MDM-дodatка. Проте до того моменту, поки на BYOD-пристроях не з'являться повністю незалежні операційні середовища (бізнес, персональна, середовище виробника і т.п.), сегментовані на фізичному рівні і забезпечені низькорівневими інтерфейсами для доступу СЗІ незалежних виробників, обмеженість можливостей MDM рішень з контролю вихідних потоків даних на мобільних пристроях залишиться принциповою проблемою, обговорення якої MDM-компанії уникають, а для імітації вирішення проблеми використовують «дodatки» типу вищезазначених.

Для подальшого пояснення розглянемо основні можливості щодо забезпечення безпеки в BYOD, в яких зазвичай досягають успіху MDM-рішення:

- надійність парольного захисту;
- кероване видалення даних з пристрою у випадку втрати або крадіжки;
- шифрування вбудованої пам'яті і карт зберігання даних, або віртуальна «контейнеризація» даних додатків.

Всі ці функції є перевагами MDM-рішень. Проте ж сучасні MDM-системи здатні реалізувати принаймні одну функцію (що дозволяє забезпечити віддалене стирання даних на пристрої) лише за умови, що пристрій з'явиться в мережі. Можна вважати, що дані в безпеці (тобто спрацюють функції шифрування і парольного захисту), тільки якщо пристрій втрачено так, що ніхто не знайде, або фізично знищено без можливості відновлення даних, або дісталось некваліфікованій в таких питаннях особі, залишається видавати бажане за дійсне.

Слід також мати на увазі, що існують спеціальні технічні рішення, що забезпечують відновлення даних з пристроїв і здатні «зламати» паролі на пристроях під управлінням iOS, Android, BlackBerry пристроях, а також зашифровані різними способами дані, особливо за наявності «захищених» резервних копій.

Також, MDM-системи абсолютно не враховують сценарій інсайдерської загрози, коли виток даних відбуваються випадково або навмисно з пристроїв незадоволених або звільнених співробітників.

Як наслідок, для осіб, які вирішили за допомогою BYOD-пристроїв заволодіти корпоративними даними, системи MDM всього лише створюють незначні перешкоди.

Розглядаючи безпеку зберігання і створення даних на BYOD-пристроях, потрібно пам'ятати, що завдання забезпечення безпеки корпоративних даних на персональних пристроях стоїть не тільки у зв'язку з комерційною необхідністю захисту корпоративних напрацювань, відомостей, персональних даних співробітників, але і в силу вимог різних законодавчих і нормативних актів. Таким чином, методи створення, зберігання і обробки даних мають першорядне значення. На перший погляд, MDM-системи вирішують цю проблему в ситуаціях, коли співробітники вважають за краще зберігати корпоративні дані на власних пристроях.

У реальності вже сама практика зберігання даних на BYOD-пристроях породжує ризик витоку даних, незалежно від наявності на пристрої додатка MDM-системи.

Як згадувалося раніше, MDM-підхід шифрування даних у поєднанні з функцією віддаленого знищення даних забезпечує вельми низький рівень захисту. Більше того, з точки зору реальної безпеки даних цього рівня недостатньо – оскільки, потрапивши в руки кваліфікованого зловмисника, дані обмеженого доступу можуть бути попросту відправлені по мережевих каналах або вкрадені з пристрою іншим способом. Всі можливі способи переміщення або передачі корпоративних даних на/з BYOD, в тому числі через канал локальної синхронізації даних при підключенні до робочих станцій (за протоколами iTunes, ActiveSync, MTP та ін.), повинні контролюватися або хоча б блокуватися, або відображатися в тіньових копіях.

Розглянемо наступний сценарій: компанія дозволяє співробітникам підключати особисті мобільні пристрої до корпоративних ноутбуків, настільних ПК і серверів. Після підключення ці пристрої можуть легко передавати персональні дані або корпоративну інформацію компанії у величезних кількостях з надвисокими швидкостями. Така передача даних відбувається всередині периметра і, будучи невидимою для корпоративного брандмауера, відбувається абсолютно безперешкодно, без контролю і обмежень.

Далі співробітник бере пристрій із собою за межі офісу. Якщо цей пристрій загубиться або його вкрадуть, всі дані, передані на пристрій раніше в офісі, можуть бути отримані новим користувачем пристрою, будь воно зашифровано чи ні.

Персональні пристрої в даний час застосовуються набагато ширше, ніж тільки як засіб комунікацій. Прагнучі підвищити свою продуктивність, співробітники також створюють новий контент і на особистих пристроях. Як наслідок, виникає дилема «продуктивність проти безпеки» – зростання

продуктивності співробітників є благом, але викликають певну стурбованість безпекою та цілісністю даних.

Розглянута проблема багато в чому повторює проблеми зберігання корпоративних даних на BYOD-пристроях, але слід звернути увагу і на іншу задачу – резервне копіювання корпоративних даних. Якщо нові документи і дані створюються на персональному пристрої, організація змушена покладатися на свідомість співробітника, сподіваючись, що він самостійно подбає про створення резервних копій або своєчасно проведе синхронізації пристрою з робочим комп'ютером в офісі для забезпечення резервного копіювання належним чином на корпоративному рівні. Проблема, коли стратегія використання особистих пристроїв для підвищення продуктивності співробітників покладається на розумність і свідомість співробітників, але не на реальну техніку безпеки, продовжує існувати.

Тобто якщо до створення резервної копії пристрій загубиться, його вкрадуть, або дані на ньому будуть знищені (наприклад, віддалено MDM-системою) – можна вважати що нових напрацювань ніколи і не було.

Існує безліч різних додатків, у тому числі для мобільних платформ, здатних вирішувати різні завдання користувачів. Однак, якщо мобільний пристрій дозволяє співробітнику ефективно виконувати свої обов'язки і бізнес-функції, використання мобільних пристроїв для доступу та роботи з корпоративними даними не є кращим рішенням.

Якщо організація не є розробником програми для мобільного пристрою, швидше за все вона не може достовірно знати, як саме такий додаток працює з даними на пристрої, і не можете контролювати процес обробки даних додатком. Найчастіше, коли користувачі завантажують і встановлюють сторонні додатки на свої пристрої або використовують додаток вперше, вони повинні погодитися з тим, що додаток отримає доступ до даних на пристрої. Такий доступ зазвичай надається користувачами не замислюючись, більше того, як правило, вони навіть не читають умови ліцензійної угоди.

Для мобільних пристроїв, що працюють під управлінням операційних систем Android від Google або iOS від Apple, є й інші проблеми, що розширюють профіль загроз:

- користувачі мобільних пристроїв Android/iOS мають тенденцію встановлювати більше додатків третіх сторін, ніж ті, які користуються комп'ютерами на базі Windows. Чим більше додатків використовується на мобільному пристрої, тим вище ймовірність, що принаймні один з встановлених додатків виявиться шкідливим, або буде мати істотні уразливості в системі безпеки;

- виток даних може бути зловмисно ініційований самими користувачами, який навмисно копіює корпоративну інформацію обмеженого доступу з своїх ПК на флеш-носії та інші компактні носії даних.

У той час, як деякі розробники MDM-рішень реалізують контроль мобільних додатків, дозволяючи користувачеві завантажувати і встановлювати тільки санкціоновані до застосування, продукти більшості лідерів галузі, MDM переходять до використання моделі віртуального секціонування додатків. Однак, і цей підхід буде залишатися, по суті, на півзаходо – до того часу, поки апаратні платформи мобільних пристроїв і програмні інтерфейси не еволюціонують в достатній мірі.

Деякі розробники систем управління мобільними пристроями (MDM) стверджують, що їх рішення забезпечують повноцінний захист від витоків даних в силу наявності функцій шифрування і знищення даних на пристрої. Але чи справді ці функції, саме те, що вимагають як внутрішні нормативні акти компаній, так вимоги регуляторів, спрямовані на забезпечення безпеки конфіденційних і важливих даних?

Розглядати MDM-системи як DLP-системи в рамках загальноприйнятої концепції безпеки некоректно, оскільки існують досить чіткі і акцентовані на безпеці даних визначення терміна Data Leak Prevention, встановлені галузевими аналітиками.

Виходячи із загальноприйнятого визначення, DLP-рішення має бути здатне аналізувати дані в станах «Передані дані» (data-in-motion), «Використовувані дані» (data-in-use), та/або «Збережені дані» (data-at-rest) по їх вмісту. Зазначені види аналізу даних, що мають вирішальне значення для виконання завдань контролю, моніторингу та забезпечення цілісності даних, просто відсутні в сучасних MDM-системах.

Крім того, для використання MDM-системи залишається актуальною проблема з недостатністю захисту від випадкових або навмисних витоків даних.

Слід також врахувати, що при тому, що MDM-системи мають довірний доступ до пристрою і збережених на ньому даних, вони не здатні забезпечити фільтрацію вихідних комунікацій або змінних носіїв, що підлягають ні по вмісту, ні по контексту користувача, даних або використовуваного каналу.

2.3 Комплексна стратегія вирішення проблеми безпеки при використанні BYOD

Що стосується безпеки BYOD, будь-яка система управління мобільними пристроями (MDM) буде ефективна тільки в якості компонента в ширшій, комплексній стратегії забезпечення безпеки даних на мобільних пристроях. MDM-системи слід застосовувати для вирішення завдань загального управління і контролю мобільних пристроїв, шифрування даних.

Найбільш ефективним рішенням безпеки даних для пристроїв BYOD є надання доступу до інформаційних активів компанії через віддалене підключення BYOD-пристроїв через термінальні сесії до віртуальних Windows-середовищ, які в свою чергу захищені функціонуючої на хості DLP-системою, що забезпечує запобігання неконтрольованих витоків даних з хоста. Такий підхід називається Virtual Data Leak Prevention (vDLP).

Продуктивність користувачів і безпека

Підвищення продуктивності мобільних користувачів є основним обґрунтуванням для санкціонування компанією доступу до корпоративних

даних з мобільних пристроїв. Високошвидкісне підключення до мережі і доступ до інформаційних активів компанії через віртуальні середовища не тільки вирішує проблему продуктивності мобільних співробітників в стратегії BYOD, але й істотно знижує ризики витоку даних. При цьому звичайні робочі місця, розміщені в офісі компаній, також повинні бути захищені від несанкціонованого використання змінних носіїв і USB-пристроїв, що дозволяють непомітно для служб інформаційної безпеки скачувати корпоративні дані.

Технологія Virtual DLP пропонує контрольоване надання віддаленого доступу до корпоративних даних на відміну від локального зберігання даних на BYOD-пристроях в підході MDM.

При використанні віртуальних робочих середовищ співробітники отримують доступ до даних тільки після авторизації облікового запису в домені Active Directory (AD) чи іншому каталозі LDAP. Доступ надається через захищений VPN-тунель, який використовує у свою чергу строгу автентифікацію користувача та/або пристрою.

Таким чином забезпечується виконання трьох ключових умов безпеки:

- безпечна обробка даних – співробітники не використовують програми для локальної обробки даних на пристрої BYOD при підключенні до корпоративного порталу по безпечної сесії, або можливість використання даних блокується на контекстному рівні. Таким чином гарантується, що корпоративні дані компанії не будуть поширені далі контрольованого пристрою;

- безпечне зберігання даних – корпоративні дані що захищаються можуть бути доступні тільки у віртуальному середовищі, і в разі редагування або іншої зміни зберігаються тільки на сервері або можуть бути роздруковані на принтерах в корпоративній мережі – при цьому не допускається або контролюється локальне збереження даних у вбудованій пам'яті BYOD-пристроїв, що підключаються знімних накопичувачах, друк на принтерах поза корпоративної мережі. Оскільки корпоративні дані компанії існують тільки на

серверах організації, а не на персональних пристроях, можливо забезпечити належний контроль і резервне копіювання на стороні організації;

– моніторинг даних – для кожної сесії співробітника Virtual DLP-рішення, яке функціонує в віртуальному середовищі Windows, забезпечує фільтрацію вмісту файлів і даних, що проходять через комунікаційні канали (електронна пошта, веб-сайти, клієнти миттєвих повідомлень т.д.), опубліковані додатки, канал друку, переслані диски і мережеві файлові ресурси, а також знімні носії, доступ до яких дозволено програмним забезпеченням віртуального хостингу.

Мобільні співробітники потребують високої продуктивності, з чого випливає потреба співробітників у швидкій адаптації до моделі віртуалізації, підтримці різних видів віртуальних середовищ і виключення будь-яких непередбачених запитів на розширення функціональності віртуального середовища.

Це означає, що перелік розміщених у віртуальному середовищі додатків повинен включати в себе ті, які можуть якісно замінити додатки, які зазвичай використовуються для роботи з даними або для комунікацій в «локальному» режимі:

- браузер для роботи в Internet;
- Outlook або інший клієнт електронної пошти;
- дозволені в організації клієнти миттєвих повідомлень;
- Microsoft Office або інший продукт для роботи з документами різних типів;
- інші додатки, що використовуються в організації і необхідні для виконання посадових обов'язків.

Важливо відзначити, що при використанні сценаріїв віртуалізації робочого середовища також вирішується завдання забезпечення захисту даних завдяки тому, що корпоративні дані зберігаються тільки на серверах організації, які в свою чергу забезпечені належним захистом і регулярним резервним копіюванням. Таким чином, більша частина створюваного на

мобільних пристроях контенту може бути гарантовано збережена для організації незалежно від того, на якому виді BYOD-пристрої були створені або змінені документи і дані.

При використанні рішення Virtual DLP всі програми, що працюють з корпоративними даними, запускаються всередині віртуальної Windows-сесії, тобто по суті існують тільки на «домашньому» сервері організації. При такому підході співробітники можуть вільно використовувати опубліковані на сервері віртуалізації програми, необхідні їм для роботи, при цьому служба інформаційної безпеки зберігає повний контроль над робочими даними, оскільки збереження відбувається не на пристрої BYOD, а на сервері.

MDM-системи відіграють значну роль у забезпеченні безпеки стратегії BYOD, але слід знову чітко позначити, що при цьому вони не виконують завдання запобігання витоків даних.

Для створення повноцінного та ефективного вирішення щодо запобігання витоків даних з мобільних пристроїв MDM-системи повинні працювати спільно з резидентними DLP-системами.

Спеціалізовані DLP-рішення можуть допомогти організації, що вирішує питання швидкої інтеграції персональних мобільних пристроїв в технічні бізнес-процеси, в задачах виявлення критично важливих для бізнесу даних, визначення правил роботи, зберігання і передачі даних за межі компанії (або всередині компанії).

Персональних мобільних пристроїв, що проникають всередину корпоративного мережевого периметра, стає все більше – це смартфони, планшети, флеш-носії, цифрові камери, і навіть MP3-плеєри. Активний розвиток мережевих сервісів і додатків, широке поширення і загальнодоступність «хмарних» сховищ і соціальних мереж також істотно підвищує ризики неконтрольованих витоків даних. Для вирішення цієї проблеми і призначені спеціалізовані резидентні DLP-системи.

Ефективний захист від витоків даних передбачає контроль на різних рівнях і різними методами (як заснованими на контексті даних, так і на

аналізі вмісту файлів і даних) в поєднанні з вибірковістю застосування технологій контролю для найширшого спектра потенційних каналів витоку даних.

Чимала частина каналів витоку безпосередньо пов'язана з підключенням різних пристроїв через порт USB, з чого випливає обов'язковість використання контекстних методів контролю та фільтрації підключення через USB пристроїв скрізь, де це підключення може призвести до обміну даними між пристроєм і робочою станцією. Фахівці з інформаційної безпеки повинні визначати права доступу для користувачів і груп відповідно до їх функціональних обов'язків, щоб досягти балансу між продуктивністю використання персональних пристроїв для роботи і зниженням ризиків витоків.

2.4 Побудова профілю захищеності

Розглянемо найбільш популярне на теперішній час рішення впровадження концепції BYOD на підприємстві, з допомогою систем класу MDM (управління мобільними пристроями), що існує на українському ринку, та відобразимо виконання вибраних нами послуг стандартного функціонального профілю захищеності З.КЦД.1 в комп'ютерній системі, що входить до складу автоматизованої системи класу 3, з підвищеними вимогами до забезпечення конфіденційності, цілісності і доступності оброблюваної інформації (таблиця 2.5):

$$\begin{aligned} \text{З.КЦД.1} = \{ & \text{КД-2, КО-1, КВ-1,} \\ & \text{ЦД-1, ЦО-1, ЦВ-1,} \\ & \text{ДР-1, ДВ-1,} \\ & \text{НР-2, НИ-2, НК-1, НО-2, НЦ-2, НТ-2, НВ-1 } \} \end{aligned}$$

Відповідно до нормативного документу системи технічного захисту інформації 2.5-004-99 «Критерії оцінки захищеності інформації в комп'ютерних системах від несанкціонованого доступу» детальніше розглянемо кожну з послуг функціонального профілю захищеності, оцінімо

існуючий стан захищеності інформації з обмеженим доступом, відобразимо способи за допомогою яких послуги даного профілю реалізуються в системі.

Таблиця 2.1 – Функціональний профіль захищеності інформації в АС від НСД

Критерій	Послуга безпеки	Рівень послуги безпеки
Конфіденційність	Базова довірча конфіденційність	КД-2
	Повторне використання об'єктів	КО-1
	Мінімальна конфіденційність при обміні	КВ-1
Цілісність	Мінімальна довірча цілісність	ЦД-1
	Обмежений відкат	ЦО-1
	Мінімальна цілісність при обміні	ЦВ-1
Доступність	Квоти	ДР-1
	Ручне відновлення	ДВ-1
Спостережність	Захищений журнал	НР-2
	Однонаправлений достовірний канал	НИ-2
	КЗЗ з гарантованою цілісністю	НК-1
	Одиночна ідентифікація і автентифікація	НО-2
	Розподіл обов'язків адміністраторів	НЦ-2
	Самотестування при старті	НТ-2
	Автентифікація вузла	НВ-1

Для підвищення рівня захищеності інформації вирішено підняти рівень послуги НР-2 «Захищений журнал» до рівня НР-3 «Сигналізація про небезпеку», тому що адміністратор безпеки повинен мати можливість відстежувати зміни ПЗ мобільного пристрою, що стосується захищеності ІЗОД. А також до профілю захищеності включити послугу КК-1 «Виявлення прихованих каналів», тому що існує потенційна небезпека появи прихованого каналу передачі даних (ІЗОД) між корпоративним і персональним профілями користувача ІКС.

2.4.1 Оцінка існуючого стану захищеності ОІД

Перевіримо стан захищеності АС, спираючись на методику, запропоновану у документах та вимоги до функціональних послуг безпеки.

КД-2. Базова довірча конфіденційність

Послуга довірча конфіденційність дозволяє користувачу керувати потоками інформації від захищених об'єктів, що належать його домену, до інших користувачів. Під об'єктами що належать домену користувача мається на увазі ті об'єкти власником яких є користувач (створені користувачем).

Політика довірчої конфіденційності, що реалізується КЗЗ, повинна визначати множину об'єктів КС, до яких вона відноситься.

КЗЗ повинен здійснювати розмежування доступу на підставі атрибутів доступу користувача і захищеного об'єкта.

Запити на зміну прав доступу до об'єкта повинні оброблятися КЗЗ на підставі атрибутів доступу користувача, що ініціює запит, і об'єкта.

КЗЗ повинен надавати користувачу можливість для кожного захищеного об'єкта, що належить його домену, визначити конкретних користувачів і/або групи користувачів, які мають право одержувати інформацію від об'єкта.

КЗЗ повинен надавати користувачу можливість для кожного процесу, що належить його домену, визначити конкретних користувачів і/або групи користувачів, які мають право ініціювати процес.

Права доступу до кожного захищеного об'єкта повинні встановлюватись в момент його створення або ініціалізації. Як частина політики довірчої конфіденційності повинні бути представлені правила збереження атрибутів доступу об'єктів під час їх експорту та імпорту.

КО-1. Повторне використання об'єктів

Ця послуга дозволяє забезпечити коректність повторного використання розділюваних об'єктів, гарантуючи, що в разі, якщо розділюваний об'єкт виділяється новому користувачу або процесу, то він не містить інформації, яка залишилась від попереднього користувача або процесу.

Політика повторного використання об'єктів, що реалізується КЗЗ, повинна відноситись до всіх об'єктів КС.

Перш ніж користувач або процес зможе одержати в своє розпорядження звільнений іншим користувачем або процесом об'єкт, встановлені для попереднього користувача або процесу права доступу до даного об'єкта повинні бути скасовані.

Перш ніж користувач або процес зможе одержати в своє розпорядження звільнений іншим користувачем або процесом об'єкт, вся інформація, що міститься в даному об'єкті, повинна стати недосяжною.

КК-1. Виявлення прихованих каналів

Повинен бути виконаний аналіз прихованих каналів.

Всі приховані канали, які існують в апаратному і програмному забезпеченні, а також в програмах ПЗП, повинні бути документовані

Має бути документована максимальна пропускна здатність кожного знайденого прихованого каналу, одержана на підставі теоретичної оцінки або вимірів.

Для прихованих каналів, які можуть використовуватися спільно, повинна бути документована сукупна пропускна здатність.

КВ-1. Мінімальна конфіденційність при обміні

Ця послуга дозволяє забезпечити захист об'єктів від несанкціонованого ознайомлення з інформацією, що міститься в них, під час їх експорту/імпорту через незахищене середовище.

Політика конфіденційності при обміні, що реалізується КЗЗ, повинна визначати множину об'єктів і інтерфейсних процесів, до яких вона відноситься

Політика конфіденційності при обміні, що реалізується КЗЗ, повинна визначати рівень захищеності, який забезпечується механізмами, що використовуються, і спроможність користувачів і/або процесів керувати рівнем захищеності.

КЗЗ повинен забезпечувати захист від безпосереднього ознайомлення з інформацією, що міститься в об'єкті, який передається.

ЦД-1. Мінімальна довірча цілісність

Політика довірчої цілісності, що реалізується КЗЗ, повинна визначати множину об'єктів КС, до яких вона відноситься.

КЗЗ повинен здійснювати розмежування доступу на підставі атрибутів доступу користувача і захищеного об'єкта.

Запити на зміну прав доступу до об'єкта повинні оброблятися КЗЗ на підставі атрибутів доступу користувача, що ініціює запит, і об'єкта.

КЗЗ повинен надавати користувачу можливість для кожного захищеного об'єкта, що належить його домену, визначити конкретних користувачів і/або групи користувачів, які мають право модифікувати об'єкт.

Права доступу до кожного захищеного об'єкта повинні встановлюватися в момент його створення або ініціалізації. Як частина політики довірчої цілісності мають бути представлені правила збереження атрибутів доступу об'єктів під час їх експорту і імпорту.

ЦО-1. Обмежений відкат

Ця послуга забезпечує можливість відмінити операцію або послідовність операцій і повернути (відкатити) захищений об'єкт до попереднього стану забезпечується відкат.

Політика відкату, що реалізується КЗЗ, повинна визначати множину об'єктів КС, до яких вона відноситься.

Повинні існувати автоматизовані засоби, які дозволяють авторизованому користувачу або процесу відкатити або відмінити певний набір (множину) операцій, виконаних над захищеним об'єктом за певний проміжок часу.

ЦВ-1. Мінімальна цілісність при обміні

Ця послуга дозволяє забезпечити захист об'єктів від несанкціонованої модифікації інформації, що міститься в них, під час їх експорту/імпорту через незахищене середовище.

Політика цілісності при обміні, що реалізується КЗЗ, повинна визначати множину об'єктів КС і інтерфейсних процесів, до яких вона відноситься,

рівень захищеності, що забезпечується використовуваними механізмами, і спроможність користувачів і/або процесів керувати рівнем захищеності.

КЗЗ повинен забезпечувати можливість виявлення порушення цілісності інформації, що міститься в об'єкті, який передається.

ДР-1. Квоти

Ця послуга дозволяє користувачам керувати використанням послуг і ресурсів.

Політика використання ресурсів, що реалізується КЗЗ, повинна визначати множину об'єктів КС, до яких вона відноситься.

Політика використання ресурсів повинна визначати обмеження, які можна накладати, на кількість даних об'єктів (обсяг ресурсів), що виділяються окремому користувачу.

Запити на зміну встановлених обмежень повинні оброблятися КЗЗ тільки в тому випадку, якщо вони надходять від адміністраторів або від користувачів, яким надані відповідні повноваження.

ДВ-1. Ручне відновлення

Ця послуга забезпечує повернення КС у відомий захищений стан після відмови або переривання обслуговування.

Політика відновлення, що реалізується КЗЗ, повинна визначати множину типів відмов КС і переривань обслуговування, після яких можливе повернення у відомий захищений стан без порушення політики безпеки. Повинні бути чітко вказані рівні відмов, у разі перевищення яких необхідна повторна інсталяція КС.

Після відмови КС або переривання обслуговування КЗЗ повинен перевести КС до стану, із якого повернути її до нормального функціонування може тільки адміністратор або користувачі, яким надані відповідні повноваження.

НР-3. Сигналізація про небезпеку

Реєстрація дозволяє контролювати небезпечні для КС дії. Рівні даної послуги ранжуються залежно від повноти і вибіркової контролю, складності

засобів аналізу даних журналів реєстрації і спроможності вияву потенційних порушень.

Політика реєстрації, що реалізується КЗЗ, повинна визначати перелік подій, що реєструються.

КЗЗ повинен бути здатним здійснювати реєстрацію подій, що мають безпосереднє відношення до безпеки.

Журнал реєстрації повинен містити інформацію про дату, час, місце, тип і успішність чи неуспішність кожної зареєстрованої події. Журнал реєстрації повинен містити інформацію, достатню для встановлення користувача, процесу і/або об'єкта, що мали відношення до кожної зареєстрованої події.

КЗЗ повинен забезпечувати захист журналу реєстрації від несанкціонованого доступу, модифікації або руйнування.

Адміністратори і користувачі, яким надані відповідні повноваження, повинні мати в своєму розпорядженні засоби перегляду і аналізу журналу реєстрації

НИ-2. Одиночна ідентифікація і автентифікація

Ідентифікація і автентифікація дозволяють КЗЗ визначити і перевірити особистість користувача, що намагається одержати доступ до КС.

Політика ідентифікації і автентифікації, що реалізується КЗЗ, повинна визначати атрибути, якими характеризується користувач, і послуги, для використання яких необхідні ці атрибути. Кожний користувач повинен однозначно ідентифікуватися КЗЗ.

Перш ніж дозволити будь-якому користувачу виконувати будь-які інші, контрольовані КЗЗ дії, КЗЗ повинен автентифікувати цього користувача з використанням захищеного механізму.

КЗЗ повинен забезпечувати захист даних автентифікації від несанкціонованого доступу, модифікації або руйнування.

НК-1. Однонаправлений достовірний канал

Ця послуга дозволяє гарантувати користувачу можливість безпосередньої взаємодії з КЗЗ. Рівні даної послуги ранжуються залежно від гнучкості надання можливості КЗЗ або користувачу ініціювати захищений обмін.

Однонаправлений достовірний канал дозволяє користувачу безпосередньо взаємодіяти з КЗЗ.

Політика достовірного каналу, що реалізується КЗЗ, повинна визначати механізми встановлення достовірного зв'язку між користувачем і КЗЗ.

Достовірний канал повинен використовуватися для початкової ідентифікації і автентифікації. Зв'язок з використанням даного каналу повинен ініціюватися виключно користувачем.

НО-1. Виділення адміністратора

Ця послуга дозволяє зменшити потенційні збитки від навмисних або помилкових дій користувача і обмежити авторитарність керування.

Виділення адміністратора дозволить зменшити потенційні збитки від навмисних або помилкових дій користувача.

Політика розподілу обов'язків, що реалізується КЗЗ, повинна виділяти ролі адміністратора і звичайного користувача і призначені їм функції.

Послуга реалізована на рівні НО-2. Серед переліку ролей ОЕ існує декілька ролей, що користувачів що виконують адміністративні операції (адміністратор мережі, адміністратор серверу, адміністратор бази даних).

НЦ-2. КЗЗ з гарантованою цілісністю

Ця послуга визначає міру здатності КЗЗ захищати себе і гарантувати свою спроможність керувати захищеними об'єктами. Послуга характеризує міну здатність КЗЗ захищати себе і гарантувати свою спроможність керувати захищеними об'єктами.

Політика цілісності КЗЗ повинна визначати склад КЗЗ і механізми контролю цілісності компонентів, що входять до складу КЗЗ.

В разі виявлення порушення цілісності будь-якого із своїх компонентів КЗЗ повинен повідомити адміністратора і або автоматично відновити відповідність компонента еталону або перевести КС до стану, з якого повернути її до нормального функціонування може тільки адміністратор або користувачі, яким надані відповідні повноваження.

Повинні бути описані обмеження, дотримання яких дозволяє гарантувати, що послуги безпеки доступні тільки через інтерфейс КЗЗ і всі запити на доступ

до захищених об'єктів контролюються КЗЗ.

НТ-2. Самотестування при старті

Самотестування дозволяє КЗЗ перевірити і на підставі цього гарантувати правильність функціонування і цілісність певної множини функцій КС. Рівні даної послуги ранжуються на підставі можливості виконання тестів у процесі запуску або штатної роботи.

Самотестування дозволяє КЗЗ перевірити і на підставі цього гарантувати правильність функціонування і цілісність певної множини функцій КС.

Політика самотестування, що реалізується КЗЗ, повинна містити властивості КС і реалізовані процедури, які можуть бути використані для оцінки правильності функціонування КЗЗ.

Послуга не реалізована оскільки відсутня політика самотестування, яка описувала б властивості ОС та реалізована ні процедури, які можуть бути використані для оцінки правильності функціонування КЗЗ.

НВ-1: Автентифікація вузла

Ця послуга дозволяє одному КЗЗ ідентифікувати інший КЗЗ (встановити і перевірити його ідентичність) і забезпечити іншому КЗЗ можливість ідентифікувати перший, перш ніж почати взаємодію.

Ця послуга дає можливість забезпечити захист від відмови від одержання і дозволяє однозначно встановити факт одержання певного об'єкта певним користувачем.

НР-3. Сигналізація про небезпеку

Реєстрація дозволяє контролювати небезпечні для КС дії

КЗЗ має бути здатним контролювати одиничні або повторювані реєстраційні події, які можуть свідчити про прямі (істотні) порушення політики безпеки КС. КЗЗ має бути здатним негайно інформувати адміністратора про перевищення порогів безпеки і, якщо реєстраційні небезпечні події повторюються, здійснити неруйнівні дії щодо припинення повторення цих подій

Таблиця 2.2 – Реалізація послуг безпеки

Критерій	Рівень послуги безпеки	Чим реалізується
Конфіденційність	КД-2	Active Directory ОС Windows
	КО-1	Не реалізується
	КВ-1	Служби криптографії ОС Windows
	КК-1	Не реалізується
Цілісність	ЦД-1	Служби криптографії та Active Directory ОС Windows
	ЦО-1	Створення точки відновлення ОС Windows
	ЦВ-1	Служби криптографії ОС Windows
Доступність	ДР-1	Active Directory ОС Windows
	ДВ-1	Windows Task Manager ОС Windows

Продовження Таблиці 2.2

Спостережність	HP-2	Служба журналів подій ОС Windows
	HI-2	Протокол Kerberos v5 ОС Windows
	HK-1	Не реалізується
	HO-2	Створення облікових записів ОС Windows з різними повноваженнями
	HC-2	Не реалізується
	HT-2	Процедура POST ОС Windows
	HB-1	Служби криптографії ОС Windows

1 Active Directory ОС Windows – («Активний каталог», AD) – LDAP-сумісна реалізація служби каталогів корпорації Microsoft для операційних систем сімейства Windows NT. Active Directory дозволяє адміністраторам використовувати групові політики для забезпечення однаковості налаштування користувальницького робочого середовища, розгортати програмне забезпечення на безлічі комп'ютерів через групові політики або за допомогою System Center Configuration Manager (раніше Microsoft Systems Management Server), встановлювати оновлення операційної системи, прикладного та серверного програмного забезпечення на всіх комп'ютерах в мережі, використовуючи Службу поновлення Windows Server. Active Directory зберігає дані і налаштування середовища в централізованій базі даних. Мережі Active Directory можуть бути різного розміру: від декількох десятків до декількох мільйонів об'єктів.

2 Служби криптографії ОС Windows – представлені трьома службами управління: службою баз даних каталогу, яка перевіряє цифрові підписи файлів Windows; службою захищеного кореня, яка додає і видаляє сертифікати довіреної кореня центру сертифікації з цього комп'ютера; і службою ключів, яка дозволяє подавати заявки на сертифікати з цього

комп'ютера. Якщо ця служба зупинена, всі ці служби управління не працюватимуть. Ця служба перевіряє підписи файлів Windows. Однак, все одно можливо отримувати вікно з попередженням про непідписаний драйвер. Ця служба необхідна для оновлення Windows в ручному та автоматичному режимах, а також для інсталяції Service Pack'ов і DirectX 9.0. Windows Media Player і деякі .NET додатки можуть вимагати цю службу для функціонування деяких функцій. Служба займає близько 1.9 Мб в оперативній пам'яті.

Назва служби: CryptSvc

Назва процесу: svchost.exe

Windows XP Home: Автоматично

Windows XP Pro: Автоматично

Рекомендоване значення: Автоматично

Вхід від імені: Локальна система

3 Створення точки відновлення ОС Windows – образ системи – це точна копія диска. Образ системи включає диски, необхідні для запуску Windows. Він також містить файли, програми та налаштування системи Windows, а також ваші файли, програми та налаштування. Образ системи можна використати, щоб відновити вміст комп'ютера, якщо жорсткий диск чи комп'ютер вийде з ладу. Відновлення комп'ютера з образу системи – це повне відновлення; не можна вибрати окремі елементи для відновлення, і всі поточні файли, програми та настройки системи замінюються вмістом образу системи.

Цей тип резервного копіювання містить особисті файли, рекомендується періодично створювати резервні копії файлів за допомогою архівації Windows, щоб у разі потреби можна було відновити окремі файли та папки. Під час налаштування архівації Windows можливо вибрати елементи, резервну копію яких потрібно створити, разом з образом системи, або ви можете вибрати елементи, резервну копію яких потрібно створити, а також вказати, чи слід включати образ системи.

Якщо комп'ютер має кілька дисків або розділів, можна створити образ системи, який міститиме їх усі, виконавши дії, наведені в розділі Резервне копіювання файлів, програм і налаштування системи.

4 Диспетчер задач ОС Windows – утиліта для виведення на екран списку запущених процесів і споживаних ними ресурсів (зокрема статус, процесорний час і споживана оперативна пам'ять). Також є можливість деякої маніпуляції процесами.

5 Служба журналів подій ОС Windows – (Event Log) в Microsoft Windows стандартний спосіб для додатків і операційної системи запису і централізованого зберігання інформації про важливі програмні і апаратні події. Служба журналів подій зберігає події від різних джерел в єдиному журналі подій, програма перегляду подій дозволяє користувачеві спостерігати за журналом подій, програмний інтерфейс (API) дозволяє додаткам записувати в журнал інформацію і переглядати існуючі записи.

6 Протокол Kerberos v5 ОС Windows – орієнтований в основному на клієнт-серверну архітектуру, запропонує механізм взаємної автентифікації двох співрозмовників (хостів) перед встановленням зв'язку між ними в умовах незахищеного каналу. Kerberos – це також пакет вільного програмного забезпечення, розроблений в Массачусетському технологічному інституті, що реалізовує цей протокол. Повідомлення протоколу Kerberos захищені проти прослуховування мережі та повторних атак (англ. «replay attack»).

Kerberos базується на симетричних алгоритмах шифрування та для своєї роботи потребує довірену третю сторону. Деякі модифікації протоколу можуть використовувати елементи асиметричного шифрування.

7 Створення облікових записів ОС Windows – запис, що містить відомості, які користувач повідомляє про себе деякій комп'ютерній системі.

8 Процедура POST ОС Windows – (англ. Power-On Self-Test) – самотестування після ввімкнення. Перевірка апаратного забезпечення

комп'ютера, виконувана при його включенні. Виконується програмами, що входять в BIOS материнської плати.

Функції, аналогічні POST комп'ютера, характерні для багатьох сучасних електронних пристроїв.

Вибір між проходженням повного або скороченого набору тестів при включенні комп'ютера можна задати в програмі налаштувань базової системи введення-виведення.

У більшості персональних комп'ютерів у разі успішного проходження POST системний динамік видає один короткий звуковий сигнал, у разі збою – різні послідовності звукових сигналів. Крім того, BIOS генерує код поточного стану завантаження (і, в разі збою, відповідно помилки), який можна дізнатися за допомогою комбінації світлодіодів або семисегментних індикаторів (на деяких материнських платах), а також на POST Card, яка вставляється в слот розширення на материнській платі (або вже вбудована в неї) і відображає код помилки на своєму індикаторі. POST-карта, що дозволяє діагностувати неполадки на стадії запуску комп'ютера.

Зіставити конкретний звуковий код, текстове повідомлення на моніторі або код POST з причиною збою під час завантаження комп'ютера можна по документації виробника BIOS, материнської плати або додаткової плати контролера пристрою.

2.5 Рішення для реалізації невиконаних умов профілю

Реалізація невиконаних умов профілю розглядається в таблиці 2.3

Таблиця 2.3 – Реалізація послуг безпеки

Рівень послуги безпеки	Чим реалізується
КО-1	ПЗ Ccleaner v 4.13
КК-1	VM, App, DLP, MDM
НР-3	Криптографічний сервер «Славутич», MDM, AES-256
НК-1	VPN, MDM
НЦ-2	Криптографічний сервер «Славутич»

Безпека BYOD = MDM + App + VPN + VM + DLP

1 ПЗ Ccleaner v 4.13 – CCleaner (раніше – Сrap Cleaner) – це безкоштовна утиліта з закритим вихідним кодом, яка надає користувачам потужний і простий у використанні інструмент для очищення і оптимізації 32-бітних і 64-розрядних операційних систем Microsoft Windows. Утиліта була створена британської приватною фірмою Piriform Limited і написана на мові C++.

2 VM – віртуальна реалізація Windows-системи, що надає користувачам робоче середовище, в якому можуть бути опубліковані і доступні необхідні для роботи програми і дані, частково реалізуємо послугу виявлення прихованого каналу КК-1.

3 App – додаток для віддаленого підключення мобільного пристрою через мережу Інтернет до віртуального хостингу додатків організації (додатки з сайта Держспецзв'язку), з допомогою яких реалізуємо послугу виявлення прихованих каналів, повторне використання об'єктів (ПЗ для очистки оперативної пам'яті).

4 DLP – система запобігання витоків даних, інтегрована у віртуальне робоче середовище Windows, що забезпечує контроль доступних в цьому віртуальному середовищі каналів передачі даних (електронна пошта, веб-сайти, програми швидкого обміну повідомленнями, канали друку, переслані у віртуальне середовище локальні USB–пристрої) для запобігання витоків даних з BYOD–пристроїв.

5 MDM – система рішення Mobile Device Management це програмне забезпечення, завдяки якому можна забезпечити, контроль і підтримку мобільних пристроїв, що використовуються співробітниками компаній для роботи в корпоративних системах. MDM-рішення дозволяють бізнесу захистити корпоративну інформацію від сторонніх осіб, оскільки правила безпеки прописані для всіх пристроїв, що підключаються до ІТ-систем компанії. Для контролю локальних додатків на пристроях, віддаленого знищення даних.

6 Криптографічний сервер «Славутич»

Криптографічний сервер «СЛАВУТИЧ» призначений для:

- захисту TCP/IP з'єднань «клієнтів» з «серверами» за допомогою шифрування запитів "клієнтів" та "відповідей" серверів;
- перевірки цілісності даних за рахунок перевірки хеш-коду;
- автентифікації криптографічних серверів «СЛАВУТИЧ».

За допомогою криптографічного сервера «СЛАВУТИЧ» можливо забезпечити захист загальнодоступних серверів від сторонніх користувачів, які не мають доступу до сервера, гарантувати «клієнтам» та «серверам» конфіденційність передачі даних та їх цілісність. Криптографічний сервер «СЛАВУТИЧ» являє собою програмний засіб, який дозволяє виконувати функції ідентифікації, контролю цілісності, автентифікації та приховування змісту даних, які передаються між «клієнтами» та «серверами» в загальнодоступних мережах.

До складу криптографічного сервера «СЛАВУТИЧ» входять: програмний засіб криптографічного сервера, технічно-експлуатаційна, регламентуюча та інша документація.

7 VPN (Hamachi) – захищене криптографічним протоколом SSL підключення до віртуальної приватної мережі організації (Virtual Private Network), що використовується опублікованими додатками, в тому числі для додаткової автентифікації користувачів. З допомогою чого реалізуємо шифрування даних, що передаються, та організуємо конфіденційність даних при обміні.

2.6 Кроки на шляху впровадження BYOD

Співробітники організацій хочуть і будуть використовувати свої власні пристрої на робочому місці. Більше того, вони вже їх використовують і роблять це далеко не перший день.

Компанія Citrix Systems анонсувала Citrix Bring Your Own Index, що демонструє, що 92% ІТ-організацій знають, що співробітники

використовують свої власні пристрої на робочому місці, і 94% з них планують мати свою політику по BYOD (зараз така політика є у 44 %). Дослідження показали, що залучення і утримання талановитих співробітників, збільшення продуктивності та мобільності працівників, підвищення їх задоволеності, як і скорочення IT-витрат, основні цілі BYOD-підходу.

Найбільші побоювання у IT-керівників викликають питання безпеки, зокрема доступ до конфіденційної інформації і можливість її витоку за межі організації. У співробітників десятиліттями був і є доступ до конфіденційної інформації, а наявність компакт-дисків, USB, пересилання електронною поштою, камер на мобільних телефонах, копіювальних апаратів, ручок та паперу робили можливим виток інформації.

Компанія iPass випустила звіт Global Mobile Workforce Report з результатами опитування більш ніж 3700 співробітників в 1100 організаціях по всьому світу. Дослідження показало, що всього 27% працівників з планшетними комп'ютерами отримали їх від компанії, в якій працюють. Решта 73% використовують для роботи власні планшети. 94% мають смартфони, причому господарі як смартфонів, так і планшетів застосовують їх не лише для читання електронної пошти, а й для інших завдань.

Має сенс дослідити значення BYOD для управління IT-сервісами. Ряд ключових областей IT Service Management (управління IT-послугами, ITSM) відіграють певну роль при застосуванні підходу BYOD. Його слід сприймати як будь-який інший сервіс, проте він має свої відмінні особливості.

Сервісна стратегія

Необхідно ретельно обміркувати наслідки прийняття стратегії BYOD, що стосуються юридичних, фінансових, кадрових питань та необхідності відповідати вимогам, зазначеним в угоді про рівень обслуговування. Підхід «визначати, аналізувати, стверджувати і надавати», використовуваний при управлінні портфелем сервісів, слід застосовувати до сервісу BYOD, як і до всіх інших сервісів.

Необхідно визначити реальний попит на сервіс BYOD всередині організації, а також зрозуміти фінансові наслідки прийняття підходу BYOD.

Стратегія BYOD зробить вплив на корпоративні політики та процедури щодо використання особистих пристроїв, причому ці політики будуть відрізнятися в різних країнах внаслідок відмінностей у законах про захист конфіденційних даних, оподаткування, робочих практиках і т. д..

Управління фінансами

Необхідно вивчити фінансові аспекти підходу BYOD, такі як витрати, повернення інвестицій (ROI) і отримана цінність (ROV). Одночасно з скороченням закупівлі апаратного забезпечення та економії на його підтримці можливе також збільшення витрат на системи безпеки, адміністрування та інвестиції в інфраструктуру.

З боку організації можливе надання різних пільгових умов, пов'язаних з обладнанням, наприклад безвідсоткові кредити для співробітників на купівлю нових комп'ютерів, регулярні виплати і т. д., а також оплата додатків, придбаних для вирішення завдань, пов'язаних з роботою. Всі ці додаткові витрати необхідно зіставити з економією на закупівлю обладнання та оплати підтримки при використанні підходу BYOD, а також з отриманою цінністю від участі, задоволеності, продуктивності та збереження лояльності співробітників.

2.7 Політики впровадження BYOD

Застосування стратегії BYOD буде ключовим чином впливати на створення корпоративних політик і процедур. Ці політики повинні включати в себе як мінімум наступне:

- термінологію для пояснення співробітникам відповідальності, яка на них накладається, коли вони отримують безперервний доступ до устаткування, використовуюваного для вирішення робочих завдань;
- мінімальні вимоги до апаратного забезпечення і ОС;

- інформацію про те, хто, скільки і на що (апаратне забезпечення, ПО, підтримка) повинен витратити матеріальних коштів;
- інформацію про те, що буде, а що не буде підтримуватися силами ІТ-підрозділу;
- політики віддаленого доступу і політики безпеки;
- рівні допустимого доступу до даних;
- способи безпечного зберігання даних компанії;
- необхідні дії у разі, якщо пристрій вкрадено;
- необхідні дії у разі звільнення співробітника;
- фінансові зобов'язання компанії та співробітника;
- видалення даних з жорсткого диска пристрою.

На додаток до перерахованих рекомендацій потрібно, щоб політики процесу управління інформаційною безпекою ясно описували дії, які необхідно здійснювати, якщо мобільний пристрій буде загублено або якщо співробітник вирішить покинути компанію. Наприклад, організація в даній ситуації може залишити за собою право стерти з мобільного пристрою корпоративні дані або взагалі всі дані.

В рамках процесів управління доступом та управління інформаційною безпекою можуть бути згенеровано одноразові коди доступу з обмеженим часом дії. Варто також заздалегідь визначити, дотримання яких процедур очікується від співробітника при використанні особистого мобільного пристрою. Наприклад, можна зажадати наявності встановленого антивірусного захисту певного рівня на будь-якому мобільному пристрої, який використовується співробітником в робочих цілях.

Компанія може встановити додаткові вимоги до персональних пристроїв співробітників, зокрема, можуть бути задані обмеження на тривалість гарантійного періоду, який надається постачальником або виробником пристрою.

Контрольний список, що стосується безпеки в рамках стратегії BYOD, який включає наступні рекомендації:

- використовувати для BYOD-пристроїв ті ж налаштування, що і для зовнішніх пристроїв, що підключаються до мережі;
- дозволити підключення BYOD-пристроїв тільки після їх «чистки» ІТ-адміністраторами;
- розглянути можливість використання окремої закритої віртуальної машини для робочих цілей;
- заборонити зберігання корпоративних даних на пристроях і надати доступ до захищеного хмарному сервісу, як альтернативу;
- заборонити використання пристроїв, які зазнали модифікацію ПЗ;
- вимагати застосування шифрування;
- блокувати конфіденційні документи залежно від типу пристрою або тимчасових обмежень.

Проектна документація сервісу

Проектна документація сервісу повинна бути розроблена з особливим акцентом на питання безпеки, що стосуються сервісу, на пов'язані з ним технологічні стандарти, динаміку сервісу, вимоги до підтримки і вимоги до рівня обслуговування. У цю документацію повинні входити як мінімум:

- вимоги (бізнес-вимоги, як і де сервіс повинен використовуватися, контактні дані);
- проєкт сервісу (функціональні вимоги; вимоги до рівня обслуговування, вимоги до операційного управління, проєктні вимоги сервісу, очікувані результати, в тому числі фінансові);
- оцінка готовності організації;
- план життєвого циклу (загальна програма сервісу, план перетворення сервісів (включаючи всі вимоги до тестування), операційний план прийому з критеріями прийому).

Вимоги до проєктування сервісів повинні включати сервісну модель, що описує структуру сервісу, тобто як всі компоненти пов'язані і яким чином вони взаємодіють один з одним. Саме тут слід врахувати, які пристрої можуть підтримувати ті чи інші бізнес-сервіси. Наприклад, смартфон або планшет

може бути використаний для доступу до деяких бізнес-сервісів, але не до всіх. Динаміку розвитку сервісу необхідно фіксувати, вона може стати частиною системи управління конфігураціями.

Управління каталогом сервісів

Сервіс BYOD необхідно включити в каталог сервісів, який повинен відображати як мінімум наступні його характеристики:

- що включає в себе сервіс;
- стандартні для сервісів деталі та опції;
- будь-які винятки, що стосуються сервісу;
- хто має право на отримання цього сервісу;
- рівні авторизації та узгодження, необхідні для отримання можливості користуватися сервісами;
- зобов'язання, що накладаються на користувача, включаючи посилання на відповідні політики;
- витрати (наприклад, на підтримку), які може нести співробітник;
- можливі компенсації, такі як посібник на використання власного пристрою і закупівлю додатків для вирішення робочих завдань;
- час надання сервісу і час роботи служби підтримки;
- контактні дані для отримання більш докладної інформації по сервісу (включаючи можливість скарг та пропозицій).

Управління рівнем обслуговування

Організації доведеться розглядати цільові рівні обслуговування для різних пристроїв, використання яких допускає концепція BYOD, причому слід враховувати такі параметри, як можливість підключення до корпоративної мережі і постійна технічна підтримка. Обов'язки як співробітника, так і організації повинні бути визначені в угоді про рівень обслуговування (Service Level Agreement, SLA). Скажімо, первинна підтримка з питань підключення може надаватися тільки при прийнятті умов надання сервісу, що включають забезпечення заданого рівня безпеки на пристрої і трирічну гарантію на пристрій від виробника. Якщо компанія не надає додаткової підтримки для

особистого пристрої співробітника, крім первинного підключення, це повинно бути чітко вказано.

Угода про рівень обслуговування повинна ясно відображати політику BYOD, рівні та умови підтримки, ціни і т. д., використовуючи як посилання на відповідну інформацію, так і безпосередньо текст угоди.

Управління релізами і розгортанням

Рекомендується використовувати поетапний підхід до розгортання сервісу, щоб протестувати, перевірити і оцінити результати допуску кожного конкретного типу пристроїв до мережі організації.

З появою доступу необхідно провести тестування з метою реєстрації можливості або неможливості використання кожного типу пристрою для отримання всіх видів сервісів, до яких дозволено підключення.

Тестування повинне включати якомога більше сценаріїв з безпеки, щоб гарантувати, що головному «неспокою», принесеному сервісом, приділено достатньо уваги.

Управління змінами

Якщо адаптація співробітників проходить в рамках процесу управління змінами, слід створити запит на зміну, який відповідатиме за прийняття кожним співробітником політики BYOD. Це має забезпечити перевірку того факту, що співробітник прочитав і підписався під політикою BYOD до того, як йому буде надано доступ до ІТ-ресурсів.

Все це також повинно застосовуватися до співробітників, які переходять на використання пристроїв за принципом BYOD. Конфігураційні одиниці, пов'язані з співробітниками, повинні відображати факт використання ними сервісу BYOD.

Управління сервісними активами і конфігураціями

Якщо співробітники організації враховуються як конфігураційні одиниці, слід додати їм атрибут, який вказує, чи використовують вони обчислювальні потужності організації (і якщо так, то що саме) або ж працюють зі своїми особистими пристроями. Це дозволить будувати звітність

і відслідковувати по ній зміну з часом частки співробітників, що користуються сервісом BYOD. Аналіз даної тенденції дозволяє прогнозувати кількість співробітників, які будуть використовувати сервіс BYOD в майбутньому, і тому дає уявлення про те, як багато обчислювальної техніки знадобиться організації надалі. Це дає матеріал для управління запасними обчислювальними ресурсами у разі збою в особистому пристрої співробітника.

Слід також перевірити поточні ліцензії на ПЗ, щоб забезпечити організації можливість надання співробітникам доступу до будь-якого ліцензованого ПЗ, яке їм необхідно при використанні персональних комп'ютерів в мережі підприємства.

Управління попитом

Необхідно проводити дослідження для визначення і передбачення масштабу використання пристроїв за принципом BYOD в компанії.

Вплив може надати і ступінь мобільності працівників: більш мобільним співробітникам може бути зручніше використовувати пристрої за принципом BYOD, ніж мати стаціонарне робоче місце. Ще одним важливим фактором є рівень комп'ютерної грамотності співробітників організації.

При плануванні та втіленні в життя підходу BYOD необхідно враховувати всі ці фактори, щоб оцінити рівень потужності обчислювальних пристроїв, які організації потрібно буде забезпечити як для нормальної операційної діяльності, так і для надання запасних пристроїв у разі виникнення збоїв у роботі пристроїв співробітників. У політиці BYOD має бути зазначено, що у разі неможливості виконання співробітником покладених на нього обов'язків за допомогою свого особистого пристрої йому буде надано необхідний пристрій з власності організації доти, поки співробітник не зможе користуватися своїм пристроєм знову. Також необхідно встановити баланс між бажанням персоналу використовувати свої особисті пристрої за принципом BYOD і складністю для служби підтримки в супроводі великої кількості різних і незнайомих пристроїв.

Підтримка користувачів і служба Service Desk

Повинно бути досягнуто ясне взаєморозуміння між службою Service Desk і співробітниками компанії в питанні про те, що саме підтримується при використанні особистих пристроїв за принципом BYOD. Все це повинно бути визначено в політиці.

Ряд контрольних прийомів, серед них:

- підтримка BYOD-пристроїв з обмеженням за часом на кожен пристрій (наприклад, не більше 30 хвилин);
- підтримка, при якій співробітники сервісної служби вживають розумні спроби для вирішення інциденту, розуміючи водночас, що збої, пов'язані з BYOD-пристроями, є особистими проблемами власника пристрою;
- обмеження підтримки з технічних областей, коли за деякими технологіями підтримка здійснюється, а по деяким ні;
- наявність набору запасних пристроїв, з яких співробітник може тимчасово взяти замінити зламаний пристрій;
- підтримка силами спільноти, тобто з можливістю обміну між співробітниками інформацією та досвідом за допомогою поштових розсилок, корпоративних соціальних мереж;
- надання підтримки за контрактами, укладеними зі сторонніми сервісними організаціями;
- повний аутсорсинг служби підтримки;
- навчання та проведення тренінгів для співробітників з метою познайомити їх з найбільш часто виникаючими неполадками і способами боротьби з ними, а також політиками BYOD і накладеної на співробітників відповідальністю.

Головне, щоб межі були чітко визначені і зрозумілі всім. Потрібно визначити, на якому рівні підтримки надаватиметься технічний супровід для особистих пристроїв співробітників, а також сформулювати мінімальні вимоги до пристрою для дозволу підключення до корпоративної мережі.

Служба Service Desk і співробітники, що забезпечують підтримку користувачів, повинні чітко уявляти, що підтримується силами ІТ, що підтримується силами сторонніх компаній і які обов'язки накладаються на співробітників, що використовують сервіс BYOD.

Співробітники повинні розуміти, який рівень доступу до їх персональних пристроїв і даних, що зберігаються на них, вимагає організація. Це має бути визначено за участю відділу кадрів і включено в політику. Наприклад, чи може компанія, використовуючи недоліки програмного коду, стежити за діями співробітниками? Якщо пристрій було втрачено або була виявлена вразливість в системі безпеки, чи може організація стерти всі дані з пристрою або з стертих даних будуть виключені персональні дані співробітника?

У Service Desk і співробітників, що займаються підтримкою користувачів, повинні бути необхідні знання та інструменти.

Управління постачальниками

Організація може розглянути варіант, коли співробітникам, які працюють за принципом BYOD, технічна підтримка надається сторонньою організацією.

У звіті «Checklist for an Employee – Owned Notebook or PC Program» аналітики Gartner наводять деякі поради щодо сторонньої служби підтримки та міркування з обслуговування.

Однією з головних переваг від використання співробітниками своїх персональних пристроїв є полегшення роботи служби підтримки при налаштуванні цих пристроїв або вирішенні інцидентів з нестандартними програмами.

Проте найбільш важливим є принцип, за яким співробітники мають пристрої, які підходять для виконання робочих завдань, в будь-який час. Якщо такі пристрої ламаються, то співробітник повинен звідкись отримати підтримку.

Кращою практикою в цій галузі є організація для учасників ініціативи BYOD відповідних варіантів підтримки від сторонньої організації. Таке обслуговування може здійснюватися спеціалізованими компаніями, що займаються підтримкою, або виробниками ПК. На додаток до апаратного забезпечення план з надання підтримки повинен включати в себе підтримку з питань ОС і ПЗ, так само як і з питань роботи домашньої мережі і принтерів.

Дії компанії:

- під час роботи з пілотної версії плану компанія може виплачувати всю суму (або її частину), затрачену на підтримку, у вигляді компенсації співробітникам;

- компанії можуть надавати програмні системи, завантажені з образу, що належить компанії, співробітникам «напрокат». Ця стратегія дозволяє зберегти продуктивність співробітників на період налаштування їх власних пристроїв.

Слід зазначити, що повинна бути окрема VIP–програма підтримки для ТОП–менеджерів, яким необхідно більш швидке і персоналізоване обслуговування. Щоб забезпечити адекватне фінансування, вищі керівники повинні платити за дану послугу.

При взаємодії з постачальниками слід розвивати різні варіанти підтримки в області BYOD і вибирати той варіант, який доступний організації і найбільшою мірою задовольняє її вимогам.

Управління знаннями

В умовах, коли використовується велика кількість різних пристроїв, управління знаннями має ключове значення. Як мінімум буде вимагатися підтримка з питань підключення конкретних пристроїв до мережі організації, тому база знань повинна містити відповідні інструкції.

Також база знань повинна включати деталі політики BYOD і вимоги до співробітників, мінімальні специфікації пристроїв, обов'язковий гарантійний період.

При появі нового типу пристроїв у співробітників, необхідно провести оновлення бази знань інформацією про те, як підключити цей пристрій до мережі організації.

Інструменти спільної роботи також дозволяють співробітникам отримувати доступ до знань і досвіду їх колег у випадках, коли виникають якісь складнощі. Хороші інструменти спільної роботи і повноцінна, актуальна і точна база знань можуть радикально зменшити потребу в допомозі, що надається співробітниками Service Desk з питань BYOD.

2.8 Висновок

Оскільки мобільні пристрої найчастіше використовуються за межами захищених офісних мереж, традиційні компоненти безпеки не можуть забезпечити належні контроль і моніторинг комунікацій з мобільних пристроїв. Крім того, залишається ризики фізичної втрати або крадіжки мобільних пристроїв.

Ефективна стратегія BYOD полягає не тільки в управлінні, відстеженні і знищенні даних на пристроях при необхідності, але і в запобіганні витоків даних з мобільних пристроїв. При цьому слід використовувати як контекстні, так і контентні методи контролю даних.

У користувачів будуть виникати проблеми, що вони не завжди зможуть отримати достатній доступ до даних, стикатимуться з нестачею пропускну здатності каналу або відсутністю мережевого підключення поза офісом (наприклад, в літаку, в країнах третього світу), а значить, повинні мати можливість зберігати корпоративні дані локально на персональних мобільних пристроях. І цілком припустимі ситуації, коли це буде виправдано. Тим не менше, для більшості організацій приведені дані комплексне рішення захисту інформації виявиться більш компромісною, ніж реальний ризик втратити дані обмеженого доступу, і як наслідок – ризик падіння престижу і репутації компанії, зрив угод, великі штрафи або інших санкцій при порушенні вимог регуляторів.

В спеціальній частині кваліфікаційної роботи проаналізовано ефективність наведених рішень впровадження технології BYOD, обрано функціональний профіль захищеності ІзОД від НСД, та проведене дослідження реалізації послуг сформованого функціонально профілю захищеності обраним рішенням. Було надано рекомендацій щодо реалізації послуг профілю, вимоги яких не виконуються. Розроблене комплексне рішення впровадження BYOD. Також були розроблені політики впровадження та застосування концепції BYOD в організації.

РОЗДІЛ 3. ЕКОНОМІЧНА ЧАСТИНА

3.1 Опис об'єкта дослідження

Підприємство належить до підприємств малого приватного бізнесу в сфері IT-послуг.

В середині 2023 року чисельність співробітників досягла 30 осіб.

В даний час підприємство орендує два поверхи офісної будівлі в одному з центральних районів міста. Перший поверх відведений під виробничу площадку, другий - офісний, в сумі площа становить 200 кв.м, що відповідає санітарним нормам.

Прибуток даного підприємства становить – 18 млн. грн.

Власні кошти засновників вкладалися в розвиток. Основні вкладення були зроблені в устаткування, тому пріоритетним є інвестування виробничого характеру.

Взаємовідносини з постачальниками. У підприємства склався коло постійних сервісних центрів. Це дуже великі спеціалізовані фірми, що зарекомендували себе на ринку.

Слід зазначити, що замовленнями необхідних складових комп'ютерів займається менеджер. Він самостійно вибирає постачальника і замовляє матеріали.

Кожен топ-менеджер, включаючи директора, одночасно відповідає за певну кількість замовлень, приймаючи всі необхідні рішення по кожному з них, в тому числі:

- визначаючи вартість конкретного замовлення;
- укладаючи договори з замовником;
- несучи відповідальність за випуск відповідної продукції.

Незважаючи на виникаючі складнощі, участь в оперативному управлінні - це один з основних механізмів, стимулюючий роботу менеджерів підприємства.

Витрати виробництва зв'язуються і з технологічними, і з бізнес-процесами.

Система оплати - це певний взаємозв'язок між показниками, що характеризують міру (норму) праці і міру його оплати в межах і понад норм праці, що гарантує отримання працівником заробітної плати відповідно до фактично досягнутими результатами праці (відносно норми) і погодженої між працівником і роботодавцем ціною його робочої сили.

3.2 Розрахунок капітальних (фіксованих) витрат

Капітальні інвестиції – це кошти, призначені для створення і придбання основних фондів і нематеріальних активів, що підлягають амортизації.

Фіксовані витрати на впровадження системи розраховуватимуться за формулою:

$$K = K_{\text{пр}} + K_{\text{навч}} + K_{\text{н}} + K_{\text{зпз}}, \text{ грн.} \quad (3.1)$$

де $K_{\text{пр}}$ – вартість впровадження, грн.;

$K_{\text{навч}}$ – витрати на навчання технічних фахівців і обслуговуючого персоналу, грн.;

$K_{\text{н}}$ – витрати на встановлення та налагодження ПЗ, грн.;

$K_{\text{зпз}}$ – вартість закупівель, грн.

Розрахунок капітальних витрат буде проводитися на прикладі впровадження засобів захисту інформації та додаткового програмного забезпечення: резервне копіювання, контроль стану обладнання, інструктаж з ІБ, ПЗ з MDM, VPN, DLP, App тощо.

Розрахунок заробітної плати системного адміністратора

Налагодженням та встановленням ПЗ та обліком носіїв інформації займається системний адміністратор.

Заробітна плата при простій часовій системі оплати праці визначається за формулою:

$$З = ТС * \Phi, \quad (3.2)$$

де ТС – тарифна ставка привласненого робітникові кваліфікаційного розряду в одиницю часу (година, день, місяць), грн.;

Φ – фактично відпрацьований час;

Почасова тарифна ставка системного адміністратора складає ТС = 150 грн/год.

Час на налагодження резервного копіювання займає 8 год.:

$$З = ТС * \Phi = 150 * 8 = 1200 \text{ грн.}$$

Час на розробку комплексного рішення захисту інформації займає 40 год.:

$$З = ТС * \Phi = 150 * 40 = 6000 \text{ грн.}$$

Час на впровадження блок-схеми алгоритму займає 10 год.:

$$З = ТС * \Phi = 150 * 10 = 1500 \text{ грн.}$$

Час на встановлення ПЗ займе 10 год.:

$$З = ТС * \Phi = 150 * 10 = 1500 \text{ грн.}$$

Час на підготовку документації займе 5 год.:

$$З = ТС * \Phi = 150 * 5 = 750 \text{ грн.}$$

Час на програмування за розробленою блок-схемою займе 10 год.:

$$З = ТС * \Phi = 150 * 10 = 1500 \text{ грн.}$$

В таблиці 3.1 наведена кількісно-вартісна характеристика заходів, що впроваджується на підприємстві.

Таблиця 3.1 – Кількісно-вартісна характеристика заходів

Міри	Характеристика	Вартість
Резервне копіювання	SSD Samsung T7 2TB Shield Blue (MU-PE2T0R)	10500
Встановлення ПЗ	MDM, VPN, DLP	18900

Фіксовані витрати на проектування та впровадження заходів захисту інформації складатимуть:

Резервне копіювання:

$$K = 1200 + 10500 = 11700 \text{ грн.}$$

Розробка комплексного рішення захисту інформації:

$$K = 6000 \text{ грн.}$$

Впровадження блок-схеми алгоритму:

$$K = 1500 \text{ грн.}$$

Встановлення ПЗ:

$$K = 1500 + 18900 = 20400 \text{ грн.}$$

Підготовка документації:

$$K = 750 \text{ грн.}$$

Програмування за розробленою блок-схемою:

$$K = 1500 \text{ грн.}$$

Загальні затрати складуть:

$$K = 11700 + 6000 + 1500 + 20400 + 750 + 1500 = 41850 \text{ грн.}$$

3.3 Розрахунок поточних (експлуатаційних) витрат

Експлуатаційні витрати – це поточні витрати на експлуатацію та обслуговування об'єкта проектування за визначений період (наприклад, рік), що виражені у грошовій формі.

Під «витратами на керування системою» маються на увазі витрати, пов'язані з керуванням й адмініструванням компонентів системи інформаційної безпеки. До цієї статті витрат можна віднести наступні витрати:

- навчання адміністративного персоналу й кінцевих користувачів;
- амортизаційні відрахування від вартості обладнання та ПЗ;
- заробітна плата персоналу;
- навчальні курси й сертифікація обслуговуючого персоналу;
- технічне й організаційне адміністрування й сервіс.

До експлуатаційних витрат віднесено:

- заробітну плату співробітника системного адміністратора;

- витрати на ліцензії ПЗ;
- витрати на резервне копіювання;
- витрати на розробку комплексного рішення захисту інформації;
- витрати на впровадження блок-схеми алгоритму;
- витрати на підготовку документації;
- витрати на програмування за розробленою блок-схемою.

Річні поточні витрати на функціонування системи заходів протидії загрозам інформації визначаються за формулою (3.3):

$$C = C_1 + C_2 + \dots + C_n, \text{ грн}, \quad (3.3)$$

де C – вартість підтримки заходу протидії загрозам інформації;

n – порядковий номер заходів протидії загрозам інформації.

Розробкою алгоритмом захисту інформації, його впровадженням, резервним копіюванням, встановлення ПЗ тощо займається системний адміністратор.

Заробітна плата системного адміністратора складає $Z_{CA} = 150$ грн/год.

Час на налагодження резервного копіювання займе 0,5 год/день.

$$C = TC * \Phi = 150 * 0,5 * 250 = 18750 \text{ грн.}$$

Час на підтримку комплексного рішення захисту інформації займе 0,5 год/день, затрати:

$$C = TC * \Phi = 150 * 0,5 * 250 = 18750 \text{ грн.}$$

Час на підтримку встановленого ПЗ займе 1 год/тиждень, затрати:

$$C = TC * \Phi = 150 * 1 * 50 = 7500 \text{ грн.}$$

Час на коригування/аналіз блок-схеми алгоритму займе 1 год/тиждень, затрати:

$$C = TC * \Phi = 150 * 1 * 50 = 7500 \text{ грн.}$$

Затрати на продовження ліцензії ПЗ складають 12000 грн.

Значення загальних річних поточних витрат складає:

$$C = 18750 + 18750 + 7500 + 7500 + 12000 = 64500 \text{ грн.}$$

3.4 Оцінка можливого збитку

Загалом можливо виділити такі види збитку, що можуть вплинути на ефективність комп'ютерної системи інформаційної безпеки (КСІБ):

- порушення конфіденційності ресурсів КСІБ (тобто неможливість доступу до них неавторизованих суб'єктів або несанкціонованого використання каналів зв'язку);
- порушення доступності ресурсів КСІБ (тобто можливість доступу до них авторизованих суб'єктів (завжди, коли їм це потрібно));
- порушення цілісності ресурсів КСІБ (тобто їхня неушкодженість);
- порушення автентичності ресурсів КСІБ (тобто їхньої дійсності, непідробленості).

Визначення збитку від поломок обладнання

Запобігти поломкам обладнання практично неможливо. Природньо, первинна передумова наступна: витрати на ремонт або заміну деяких деталей обладнання не повинні перевищувати вартість самого обладнання.

Вихідні дані для підрахунку збитку:

- час простою внаслідок поломки, t_n (в годинах), $t_n = 4$ год.;
- час відновлення після поломки, t_v (в годинах), $t_v = 2$ год.;
- час повторного введення втраченої інформації, $t_{ви}$ (в годинах), $t_{ви} = 2$ год.;
- заробітна плата обслуговуючого персоналу, Z_0 (грн. в місяць з податками), $Z_0 = 30000$ грн.;
- заробітна плата співробітників, Z_c (грн. в місяць з податками), $Z_c = 25000$ грн.;
- кількість обслуговуючого персоналу, N_0 , $N_0 = 2$;
- число співробітників, N_c , $N_c = 30$;
- прибуток, O (грн. на рік), $O = 18000000$ грн.;
- вартість заміни обладнання та запасних частин, виправлення помилок в роботі системи, $П_{зч}$ (грн.), $П_{зч} = 5000$ грн.;
- число зламаного обладнання, I , $I = 2$;

– число поломок на рік, $n, n = 5$.

Вартість втрат від зниження продуктивності співробітників несправного обладнання розраховується за формулою 3.10:

$$П_n = \frac{\sum Z_c}{160} \cdot t_n, \text{ грн.}, \quad (3.4)$$

де місячний фонд робочого часу при 40-а годинний робочий тиждень 160 годин.

Підставивши вихідні дані отримаємо:

$$П_n = (30 \cdot 25000 / 160) \cdot 4 = 18750 \text{ грн.}$$

Вартість відновлення зламаною обладнання розраховується за формулою 3.11:

$$П_в = П_{ви} + П_{нев} + П_{зч}, \text{ грн.} \quad (3.5)$$

де $П_{ви}$ – вартість повторного введення інформації (формула 3.12),

$П_{нев}$ – вартість відновлення обладнання (формула 3.13).

$$П_{ви} = \frac{\sum Z_c}{160} \cdot t_{ви}, \text{ грн.} \quad (3.6)$$

$$П_{нев} = \frac{\sum Z_o}{160} \cdot t_в, \text{ грн.} \quad (3.7)$$

Отримаємо:

$$П_{ви} = (30 \cdot 25000 / 160) \cdot 2 = 9375 \text{ грн.}$$

$$П_{нев} = (2 \cdot 30000 / 160) \cdot 2 = 750 \text{ грн.}$$

Вартість заміни обладнання та запасних частин, виправлення помилок в системі, $П_{зч}$ (грн.)

$$П_{зч} = 5000 \text{ грн.}$$

Підставивши отримані результати в загальну формулу отримаємо:

$$П_в = 9375 + 750 + 5000 = 15125 \text{ грн.}$$

Втрачена вигода від простою зламаною обладнання становить та розраховується за формулою 3.14 й 3.15 відповідно:

$$U = \Pi_n + \Pi_g + V, \text{ грн.} \quad (3.8)$$

$$V = \frac{O}{F_2} \cdot (t_n + t_g + t_{gu}), \text{ грн,} \quad (3.9)$$

де F_2 – річний фонд часу роботи організації (52 робочих тижні, 5-ти денний робочий тиждень, 8-ми годинний робочий день) становить 2080 годин.

$$V = (18000000/2080) \cdot (4+2+2) = 69230,77 \text{ грн.}$$

$$U = 18750 + 15125 + 69230,77 = 103105,77 \text{ грн.}$$

Таким чином, загальний збиток від поломки обладнання, повторного введення інформації в системі, виявлення та усунення помилок в системі складе (формула 3.16):

$$OU = \sum_n \sum_l U, \text{ грн.} \quad (3.10)$$

$$OU = 4 * 2 * 103105,77 = 824846,16 \text{ грн.}$$

3.5 Загальний ефект від впровадження моделі

Загальний ефект від впровадження моделі підтримки прийняття рішень оцінки загроз інформаційній безпеці для компанії визначається за формулою 3.17 з урахуванням ризиків порушення інформаційної безпеки і становить:

$$E = OU \cdot R - C, \text{ грн,} \quad (3.11)$$

де OU – загальний збиток від атаки на вузол або сегмент корпоративної мережі, грн.;

R – очікувана ймовірність атаки на вузол або сегмент корпоративної мережі, частки одиниці;

C – щорічні витрати на експлуатацію моделі підтримки прийняття рішень оцінки загроз інформаційній безпеці для компанії, грн.

Таким чином, загальний ефект від впровадження становить:

$$E = 824846,16 * 0,4 - 64500 = 265438,46 \text{ грн.}$$

3.6 Визначення та аналіз показників економічної ефективності моделі

Оцінка економічної ефективності моделі, розглянутої у спеціальній частині кваліфікаційної роботи, здійснюється на основі визначення та аналізу коефіцієнта повернення інвестицій *ROSI* (Return on Investment for Security) за формулою 3.18 та терміну окупності капітальних інвестицій T_o за формулою 3.19.

$$ROSI = \frac{E}{K}, \text{ частки одиниці,} \quad (3.12)$$

де E – загальний ефект від впровадження системи захисту, грн.;

K – капітальні інвестиції за варіантами, що забезпечили цей ефект, грн.

Підставивши відповідні значення, маємо:

$$ROSI = 265438,46 / 41850 = 6,34$$

Організація здійснює фінансування капітальних інвестицій за рахунок реінвестування власних коштів (частини прибутку та амортизаційних відрахувань).

Термін окупності капітальних інвестицій T_o показує, за скільки років капітальні інвестиції окупляться за рахунок загального ефекту від впровадження системи безпеки:

$$T_o = \frac{K}{E} = \frac{1}{ROSI}, \text{ років.} \quad (3.14)$$

Підставимо значення:

$$T_o = 1 / 6,34 = 0,16 \text{ року (приблизно 2 місяці).}$$

Отже, проєкт є економічно доцільним і економічно обґрунтованим.

3.7 Висновок

Розрахувавши збитки від реалізації можливих несправностей, які склали 824846,16 грн., і порівнявши їх з витратами на забезпечення підтримки працездатності системи 64500 грн., та витратами на розробку моделі 41850 грн., можна зробити висновок, що витрати на забезпечення інформаційної безпеки є не значними у співвідношенні до збитків. Загальний ефект від впровадження становить 265438,46 грн., тобто впровадження системи є економічно доцільним заходом, термін окупності системи безпеки становить менше 2 місяців. Для подальшого розвитку діяльності підприємства впровадження даних заходів є необхідною умовою для виконання.

ВИСНОВКИ

В Україні поки що більш виражений одиничний інтерес до BYOD. Найбільш розвинені компанії вже розробляють для себе такі рішення. Ймовірно, в перспективі ми побачимо перші прес-релізи на цю тему, тим більше, що опитування, проведені деякими дослідницькими компаніями, вже зараз демонструють досить високий рівень розуміння необхідності впровадження BYOD-рішень з боку вищого керівництва компаній.

В першому розділі кваліфікаційної роботи ступеня магістра було розглянуто сутність технології BYOD, розглянуто та проаналізовано існуючі методи впровадження BYOD на підприємстві, виділені ті методи, які існують на українському ринку, та проведена порівняльна характеристика мобільних операційних систем, що використовуються в Україні. Згідно з метою кваліфікаційної роботи, в спеціальній частині було вирішені наступні задачі:

- проведено аналіз ефективності наведених рішень;
- обрано функціональний профіль захищеності ІзОД від НСД;
- досліджено реалізацію послуг сформованого функціонально профілю захищеності обраним рішенням;
- надано рекомендації щодо реалізації послуг профілю, вимоги яких не виконуються.

Оскільки мобільні пристрої найчастіше використовуються за межами захищених офісних мереж, традиційні компоненти безпеки не можуть забезпечити належні контроль і моніторинг комунікацій з мобільних пристроїв. Крім того, залишаються ризики фізичної втрати або крадіжки мобільних пристроїв.

Ефективна стратегія BYOD полягає не тільки в управлінні, відстеженні і знищенні даних на пристроях при необхідності, але і в запобіганні витоків даних з мобільних пристроїв.

В економічному розділі були розраховані капітальні витрати на придбання та налаштування ПЗ, розробку алгоритму захисту інформації, обґрунтовано доцільність витрат. Запропонований комплекс заходів визнано ефективним.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- 1 Gartner2014Report: Magic Quadrant for Enterprise Mobility Management Suites (Електронний ресурс) / Спосіб доступу: URL: https://info.mobileiron.com/gartner-magic-quadrant-2014content.html?utm_mip=headtech-cis – Назва з екрана.
- 2 Virtualization as a solution for BYOD Android smartphones (Електронний ресурс) / Спосіб доступу: URL: <http://www.techrepublic.com/blog/smartphones/virtualization-as-a-solution-for-byod-android-smartphones/> – Назва з екрана.
- 3 BYOD: чи стане MDM адекватною відповіддю? (Електронний ресурс) / Спосіб доступу: URL: http://ko.com.ua/byod_stanet_li_mdm_adekvatnym_otvetom_103762 – Назва з екрана.
- 4 Перелік засобів загального призначення, які дозволені для забезпечення технічного захисту інформації, необхідність охорони якої визначено законодавством України (Електронний ресурс) / Спосіб доступу: URL: http://www.dstszi.gov.ua/dstszi/control/uk/publish/article;jsessionid=140F77BFF5167554CD3353B12F059064?art_id=78319&cat_id=39181 – Назва з екрана.
- 5 Порівняння систем захисту від витоків (DLP) – частина 1, Безпека ПЗ, Security & Hack, статті (Електронний ресурс) / Спосіб доступу: URL: <http://easy-code.com.ua/2019/09/porivnyannya-sistem-zaxistu-vid-vitokiv-dlp-bezpeka-pz-security-hack-statti/> – Назва з екрана.
- 6 Закон України «Про інформацію».
- 7 Закон України «Про захист персональних даних».
- 8 ДСТУ 3396.2-97 «Захист інформації. Технічний захист інформації. Терміни та визначення».
- 9 ДСТУ 3396.1-96 «Захист інформації. Технічний захист інформації. Порядок проведення робіт»

10 НД ТЗІ 1.4-001-2000 «Типове положення про службу Захисту інформації в автоматизованій системі».

11 НД ТЗІ 3.7-003-2005 «Порядок проведення робіт із створення комплексної системи захисту інформації в інформаційно-комунікаційній системі»

12 НД ТЗІ 1.1-002-99 «Загальні положення про захист інформації в комп'ютерних системах від несанкціонованого доступу».

13 НД ТЗІ 2.5-004-99. «Критерії оцінки захищеності інформації в комп'ютерних системах від несанкціонованого доступу».

14 НД ТЗІ 2.5-005-99. «Класифікація автоматизованих систем і стандартні функціональні профілі захищеності оброблюваної інформації від несанкціонованого доступу».

15 Грайворонський М.В., Новіков О.М. Безпека інформаційно-комунікаційних систем. – К.: Видавнича група ВНУ, 608 с.

16 Державна служба спеціального зв'язку та захисту інформації України (Електрон. ресурс) / Спосіб доступу: URL: <http://www.dstszi.gov.ua/>. – Назва з екрана.

ДОДАТОК А. Відомість матеріалів кваліфікаційної роботи

№	Формат	Найменування	Кількість листів	Примітки
<i>Документація</i>				
1	A4	Реферат	2	
2	A4	Список умовних скорочень	1	
3	A4	Зміст	2	
4	A4	Вступ	3	
5	A4	Розділ 1	15	
6	A4	Розділ 2	39	
7	A4	Розділ 3	10	
8	A4	Висновки	2	
9	A4	Список використаних джерел	2	
10	A4	Додаток А	1	
11	A4	Додаток Б	1	
12	A4	Додаток В	1	
13	A4	Додаток Г	2	

ДОДАТОК Б. Перелік документів на оптичному носії

1 Презентація_Литвицький.ppt

2 Кваліфікаційна робота_Литвицький.doc

ДОДАТОК В. Відгук керівника економічного розділу

Керівник розділу

(підпис)

(прізвище, ініціали)

ДОДАТОК Г. Відгук керівника кваліфікаційної роботи

В І Д Г У К

на кваліфікаційну роботу студента групи 125м-22-2 Литвицького А.В.

на тему: «Засоби підвищення рівня захищеності інформації при використанні технології «Bring Your Own Device»

Кваліфікаційна робота представлена пояснювальною запискою на 83 с., містить 1 рис., 6 табл., 4 додатки, 16 джерел.

Метою кваліфікаційної роботи є підвищення рівня захищеності інформації в інформаційно-комунікаційній системі із використанням технології «Bring Your Own Device».

В першому розділі кваліфікаційної роботи ступеня магістра було розглянуто: актуальність концепції BYOD, сучасні підходи реалізації технології BYOD на підприємстві, функціональні можливості цих рішень.

В спеціальній частині кваліфікаційної роботи розглянуто рівень захищеності інформації відповідно функціональному профілю захищеності, який досягається з використанням MDM-рішень, та виявлені нереалізовані послуги. Запропоновано комплексне рішення впровадження BYOD.

В економічному розділі були розраховані капітальні витрати на придбання та налаштування ПЗ, обґрунтовано доцільність витрат.

В якості недоліків слід відзначити наступне: недотримання графіка проведення розробки, нечіткість окремих висновків і визначень, окремі невідповідності вимогам при оформленні.

Рівень запозичень у кваліфікаційній роботі відповідає вимогам «Положення про систему виявлення та запобігання плагіату».

